

Новы Час

АПАНТАНАСЦЬ ЭТНАСАМ

Стар. 6

ПА КІМ ЗВОНИЦЬ ВЕЧАВЫ ЗВОН

За выкананне Канстытуцыі ў нашай краіне можна нарвацца на вялікія непрыемнасці

Стар. 4

ЦІ ТРЭБА БАЯЦЦА ЧАЙНА-ТАЎНАЎ

Чайна-таўны — не статычная з'ява. Яны як жывыя арганізмы: паміраюць, рухаюцца, адраджаюцца

Стар. 13

ФЕНОМЕН МАСТАКА ФЕРДЫНАНДА РУШЧЫЦА

Стар. 15

ISSN 2218-2144
9 772218 214401 10045

ЧЫТАЙЦЕ
Ў НАСТУПНЫМ НУМАРЫ!

КРЫЖ РАСЦІСЛАВУ ЛАПІЦКАМУ

Нарыс Таццяны Уласенкі з цыклу
«Шматпакутныя крыжы Беларусі»

▶ З НАГОДЫ

НАРОДНЫ ДЛЯ АБРАНЫХ

Вольга ХВОІН

Два дні ў цэнтры Мінску быў амаль заблакаваны рух. Подступы да Палаца Рэспублікі, дзе праходзіў чацвёрты Усебеларускі народны сход з удзелам Аляксандра Лукашэнкі, ахоўваліся ад саміх жа беларусаў, быццам там якраз і знаходзіўся знакаміты «крыштальны сасуд».

Пасля двухтыднёвага «разгулу дэмакратыі» на БТ у выглядзе выступаў і дэбатаў кандыдатаў у прэзідэнты аўру дэяржаўнай стабільнасці два дні падпраўлялі трансляцыямі з чацвёртага Усебеларускага народнага сходу, шматгадзіннымі выступамі кіраўніка Беларусі. Треба сказаць, што вызначэнне «народны сход» не ўпільвае на даступнасць удзелу ў ім простых смяротных. Прычым як на стадыі адбору ўдзельнікаў, так і падчас самога мерапрыемства. Сёлета паэт-палітык Уладзімір Някляеў дарэмена марнаваў ресурсы, збіраючы тысячи подпісаў за свой удзел ва Усебеларускім сходзе, як і былы рэктар, кандыдат у прэзідэнты Уладзімір Казулін свае фізічныя і маральныя сілы піць гадоў таму. Народны сход закрыты для народа.

Удзел у ім дзвюх з паловай тысяч чалавек хіба што нагода паставіць гачык насупраць пункту «я бачыў прэзідэнта» ды дапамагчы разгрузіць склады айчынных вытворцаў гадзіннікаў, мікрахвалёвак, скураных партфеляў. Шматгадзінны выступ Аляксандра Лукашэнкі ніякай крыткі з боку дзвюх з паловай тысяч прысутных не выклікаў. Ідеальная згода і паразуменне.

Напрыклад, было адзначана, што павышаць узровень экано-

мікі і жыцця людзей перашкодзіў глабальныя крызіс, але «не ў нас ён зарадзіўся», што ў гэтым вінаваты Захад, дзе «выдатнае жыццё не мела пад сабой цвёрдай эканамічнай асновы». «Я першапачаткова гаварыў тады, што чыннікамі крызісу сталі карупцыя, махінацыі, сквапнасць эканамічных і палітычных эліт краін-флагманаў. Сёння з гэтай пазіцыі пагадзілісі ўсё», — адзначыў сваю прапорцівасць Лукашэнка. И чаму фінансавы недарэкі з Уол-стрыт не прыслухаўся да Аляксандра Лукашэнкі?! Цяпер Беларусь вымушана змагацца з наступствамі крызісу, а несумленная «партнёры», якія «зачынілі свой унутраны рынок для нашай прадукцыі, у разы павялічвалі кошты на нафту і газ», спрыялі таму, што краіна была ўцягнутая ў гэты вір.

«За мінулыя пяць гадоў мы зрабілі каласальны рывок у сацыяльна-еканамічным развіцці краіны. Нягледзячы ні на якія цяжкасці, мы выканалі тое, што абязцілі народу на папярэднім сходзе», — заявіў Аляксандра Лукашэнка. Аднак у плане сацыяльна-еканамічнага развіцця на наступныя пяць гадоў гаворыцца, што «не атрымалася ў поўнай меры вырашыць шэраг проблем, якія стрымліваюць дынаміку сацыяльна-еканамічнага развіцця краіны». У прыватнасці «захавалася недастатковая эфектыўная структура эканомікі, што выяўляецца ў высокіх імпарт-таемстасці, матэрыялістасці і энергаёмістасці выпускай прадукцыі, адносна нізкай прадукцыйнасці працы і, як вынік, недастатковай канкурэнтаздольнасці прадукцыі айчыннай вытворчасці. Зніжаецца эфектыўнасць інвестыцый і павольнымі тэмпамі

павялічваеща аб'ём прыцягнення ў эканоміку прамых замежных інвестыцый. Слабой застаецца ўспрымальнасць прадпрыемстваў і арганізацый да інавацый. Па-нейшаму назіраецца незбалансаванасць у зношнім гандлі».

Лукашэнка не прамінуў і захрануць апазыцыйных кандыдатаў у прэзідэнты. «Выслушай альтэрнатыўных кандыдатаў. Сярод іх німа розніцы, усе адноўкавыя. Самы чэсны сярод іх — гэта прадстаўнік БНФ Рыгор Кастусёў. Ён ведае, што супернцыяналізм не пройдзе, а ўсё адно выходзіць з бел-чырвона-белым сцягам, гаворыць па-беларуску, хоць яго ніхто не разумее. Усе астатнія ўжо пераапрануліся», — сказаў кіраўнік дзяржавы, нагадаўшы пра новага ворага Беларусі — Расію і пра тое, што некаторыя з гэтых кандыдатаў «финансуюцца Расіяй».

Цікава, што Лукашэнка сказаў пра мову тытульнай нацыі як не-зразумелую людзям і адначасова запэўніў, што моўнае пытанне можна ў любы момант вырашыць: «Калі вы хочаце, каб мы размаўлялі на беларускай мове, мы зробім гэта заўтра ці потым».

Розніцу словаў і дзеянняў Лукашэнкі пацвердзіў інцыдэнт, што адбыўся падчас правядзення Усебеларускага народнага сходу. Група жанчын, што пацярпелі самі іх блізкія ад несправядлівасці судоў, мітынгавала паблізу Палаца Рэспублікі, дамагаючыся патрапіцца на «народную» сустрэчу з Лукашэнкам. Але далей праходнай Палаца Рэспублікі яны не прайшлі. Затое Аляксандр Рыгоравіч з гэтай нагоды выказаўся ў стылі «справядлівага барына». «Учора жанчына мітынгавала, скардзілася на судовыя органы. Папрашу, каб гэтыя пытанні былі перададзены генпрокурору. Мне даводзілася папраўляць і судовыя органы ўлады», — пахваліўся сваёй усюдыіснасцю беларускі палітык.

У першы дзень Усебеларускага народнага сходу альтэрнатыўную сустрэчу каля чыгуначнага вакзалу правялі кандыдаты ў прэзідэнты Андрэй Саннікаў і Уладзімір Някляеў. На сустрэчу з кандыдатамі, якая пераасла ў мітынг, прыйшло прыблізна столькі ж людзей, як і на Усебеларускі сход. Але «ўваход» туды быў свабодны, і палітычныя лідэры пакуль што даступныя для грамадзян. Падчас гэтага мітынгу Някляеў яшчэ раз заклікаў прыйсці 19 снежня на Кастрычніцкую плошчу Мінска, запэўніўшы, «ёсць сцэнар плошчы 19 снежня, у нас усё прадумана штохвілінна». Праўда, кіраваць парадам, у адрозненні ад Усебеларускага сходу, будзе не адзін чалавек, а кагorta кандыдатаў, таму што дамовіца аб «адзінным» ці супольным зняцці не атрымліваецца.

ФАКТЫ, ПАДЗЕІ, ЛЮДЗІ

2

► АКЦЫЯ

ФЛЭШ-МОБ ПА-ГРАМАДЗЯНСКУ

Алена ВАРАЖБЕЙ

Актывісты кампанії

«Грамадзянін» правялі ў Мінску акцыю «Фота-Беларусь». Яны фатаграфавалі мінакоў на фоне стэнда з контурамі Беларусі. А потым змяшчалі іх здымкі на сімвалічнай мапе.

Другі здымак уручаўся ўдзельніку фотасесіі на памяць. На стэндзе значыўся надпіс: «Краіну стварае не ўлада. Краіну ствараюць грамадзяне!». «Сэнс акцыі — паказаць, што наша краіна складаецца не з чыноўнікаў, не з палітыкаў, а з грамадзян. І кожны з нас стварае Беларусь. Менавіта грамадзяне вырашаюць, якій Беларусь павінна быць», — патумачыў актывіст кампаніі Мікіта Красноў.

Шлях мінчукоў пралягаў на Камароўскім рынке. Але нягледзячы на гаспадарскія справы, яны даволі ахвотна пазіравалі. «Усё залежыць толькі ад нас, — лічыць страхавы агент Наталія Гарачка. — Калі людзі гаворачу: «Ой, мы не верым, што штосьці можна змяніць. Усё роўна будзе Лукашэнка», я им кажу: «Усё залежыць ад ваших думак. Як вы думаеце, так і будзе. Хочаце быць статкам, які заганяюць у стойла ці бязвыхаднае становішча — будзьце. Але потым не плачце. Хочаце быць асобай, калі ласка, ідзіце і выказваіце сваю думку, адкрыта».

P.S. Актывісты кампаніі «Грамадзянін» паведамілі, што будучы дапамагаць людзям у вырашэнні розных проблем — ад ціску адміністрацыі ўніверсітэта на студэнтаў да капітальнага рамонту дамоў. Каардынаты для сувязі: citizenbelarus@gmail.com; тэл. (+375 29) 643 76 40, (+375 29) 551 09 30.

► ВЫБАРЫ

АДКРЫТАЯ ЗАЯВА

Язэп ПАЛУБЯТКА

На Астравеччыне грамадзяне занепакоены фальсіфікацыяй вынікаў чарговых прэзідэнцкіх выбараў і аргументавалі гэта ў адкрытай заяве.

Документ, які падпісалі амаль два дзесятка чалавек, накіраваны ў ЦВК на імя старшыні Лідзіі Ярмошынай, генеральному прокурору РБ Рыгору Васілевічу, а таксама кандыдатам у прэзідэнты, АБСЕ, ёўрапейскім амбасадарам,

кіраўніцтву місіі назіральнікаў СНГ. У заяве выказана занепакоенасць фальсіфікацыяй вынікаў галасавання і яна грунтуецца на tym, як фармаваліся выбарчыя камісіі. У іх склад не патрапіў ні адзін прадстаўнік незалежных грамадскіх арганізацый і палітычных партый, а патрапіў тых, хто на мінулых выбарах публічна быў злouлены на фальсіфікацыі. Падпісанты выказваюць жаданне, каб выбары праходзілі адкрыта і сумленна не толькі ў іх раёне, але і ва ўсёй Беларусі, што дасць магчымасць краіне стаць на шлях дэмакратызацыі.

► АЛЬТЕРНАТИВА

МЫ МАЕМ СЦЭНАР

Алена ВАРАЖБЕЙ

У дзень Усебеларускага сходу апаненты ўлады правялі альтэрнатыўны сход пад адкрытым небам. Мерапрыемства прайшло ў фармаце сустрэчы кандыдатаў у прэзідэнты з выбаршчыкамі.

Пенсіянерка Тамара Барысенка таксама пакінула свой здымак на мапе Беларусі. «Моладзь хоча паказаць, што калі мы ўсе разам збяромся, то нешта зможам і зрабіць. Калі ўсе разам, то гэта ж сіла», — адзначыла яна.

Пра акцыю, якая адбылася 7 снежня, было загадзя паведамлена ў інтэрнэце. Таму некаторыя карыстальнікі папросту даслалі ініцыятарам флэш-мобу свае фота. Iх разам з астатнімі таксама змясцілі на стэндзе. Удзельнікамі акцыі стаў і кандыдат у прэзідэнты Мікола Статкевіч, якія праходзіў міма. З ім моладзь зрабіла каlectyўны здымак.

Мапа Беларусі была шчыльна заклеена фоткамі. А агулам за паўтары гадзіны, як паведамілі арганізаторы акцыі, сфатаграфаваліся больш за 100 чалавек. Здымкі будуць змешчаны на сایце www.citizenby.org, а стэнд моладзь пакінула сабе. «Ён застанецца ў нас на офісе як адзін з сімвалу нашай кампаніі», — паведамілі актывісты.

«Мы хочам, каб чалавек разумеў, што толькі ён можа ствараць Беларусь і можа кантроліраваць гэтую ўладу, — падкрэсліў Мікіта Красноў, — разумеў, што прэзідэнт, урадаўцы і г. д. — гэта проста чыноўнікі, якіх мы нанялі. Мы наня-

лі іх, каб яны абаранялі нашы інтарэсы. Калі ў чалавека ёсьць проблема, гэта проблема гэтага прэзідэнта і гэтай ўлады. Не грамадзяне для ўлады, а наадварот, ўлада створана для грамадзян. I менавіта ад іх залежыць, якія наша дзяржава будзе».

«Час мяніць лысую гуму!» — крылатай фразай са сваімі тэлевыступамі прамову Андрэй

Саннікаў. «Беларусь сёння стаіць перад гістарычным выбарам. Мы ўсе можам памяняць сітуацыю. Мы ўсе можам зрабіць так, што Беларусь стане свободнай», — сказаў кандыдат. Ён заклікаў не галасаваць датэрмінова. «Галасуйце 19-га і прыходзіце разам. Мы сустрэннемся на Плошчы і вырашым лёс краіны», — заявіў Саннікаў.

Паэт Генадзь Бураўкін адрасаваў Усебеларускому сходу пытанні: «Чаму з усіх кандыдатаў у прэзідэнты на сходзе толькі адзін? Што, іншыя кандыдаты не беларусы? Што, тыя мільні чалавек, якія за іх падпісаліся, не беларусы? Хіба так можна дазваляць рабіць з намі? Я разумею, што час ад часу людзям трэба збірацца на сходы, збірацца на вече. Але толькі тады, калі збіраюцца ўсё! Калі ж збіраеца толькі купка, гэта не сход. Гэта сходка».

Паэт узгадаў рускага пісьменніка Платонава, які сказаў: «Без мяне народ не поўны». «Дык вось я гэтым, каторыя прыйшлі на сход, кажу: «Без нас, а нас многа, беларускага народа быць не можа. Вы не маеце права выступаць ад

імя беларусаў. Мы вам пра гэта нагадваем. I мы павінны яшчэ раз нагадаць пра гэта 19 снежня — дружна, смела, рашуча».

«Кіраўнік, які бацца сваім народом, не можа быць лідэрам наці. А народ, які бацца сваім кіраўніком, не можа быць гаспадаром сваёй краіны», — заявіў Генадзь Бураўкін.

Журналістка Ірына Халіп нагадала, што яе муж Андрэй Саннікаў у сваім тэлевыступе працягнуў жанчынам адпусціць сваіх мужчын на Плошчу. «Дык вось, я ўсё ж такі працягнуў і жанчынам прыйшці таксама. Я жанчына. Я маці. Я жонка. Я дачка. Я буду на Плошчы. Усе мае блізкія, усе мае сябры будуць на Плошчы».

На Плошчу заклікаў і мастак Аляксей Марацкін. А музичны выступ працягнуў Зміцер Вайношкевіч.

Настрой у людзей быў прыўзняты, і ўпершыню адчухуся перадвыбарчы запал. «Жыве Беларусь!» і «Сыходзь!» — скандавалі ўдзельнікі. Праз дарогу на супрацьлеглы бак стаяла група людзей з чырвона-зялёнымі сцягамі. Аднаго з правакатаў — хлопца, які паводзіў сябе агрэсіўна, — затрымалі ля сцэны дружынікі. Акрамя вялікай колькасці журналістаў, «працавала» шмат аператараў у цывільным. У іх самая поўная версія мерапрыемства, бо яны здымалі на відэа бесперапынна.

«Плошча будзе мірнай. Калі толькі ўлады не пойдуть на праvakациі. Прыйдзіце і не бойтесься. Я са сваім боку абаюю, што ўсе мае людзі зробіць усё для таго, каб вы былі ў бяспецы», — сказаў прысутны Уладзімір Някляев. Ён паведаміў, што на Плошчы будзе дружына.

«Мы маем спэнар Плошчы 19 снежня а восьмай гадзіне вечара. I слухайце толькі тых, хто на гэту Плошчу вас заклікае. Мы ўсё зможам зрабіць, калі мы будзем разам», — заявіў Някляев.

Наступная сустрэча з кандыдатамі адбудзеца ў Дзень салідарнасці — вечарам 16 снежня на Плошчы Свабоды.

дадатковым эфірам, перададзенай тыдзенем таму. Гэта паўтарны зварт на Цэнтрвыбаркам. На першы аналагічны зварт быў адказ, што заканадаўствам не прадугледжана даваць дадатковы эфірны час для кандыдатаў.

Яна адзначыла, што рашэнне аб выдаткаванні эфіру павінна прымаць кіраўніцтва тэлерадыёкампаніі. А ЦВК можа звярнуцца да тэлерадыёкампаніі, каб яна дала гэты час.

«Калі Ярмошына не ідзе да нас, мы ідзем да Ярмошынай», — з такім словамі моладзь накіравалася да Палаца Рэспублікі, дзе адбываўся Усебеларускі сход. Удзельнікі пікета, які перарос у шэсце, скандавалі «Патрабуем гадзіну эфіру!» і «Жыве Беларусь!».

Калі большая палова шляху была пройдзена, ля ГУМа ім перагардзілі дарогу супрацоўнікамі міліцыі ў штацкім. Яны «спапярэдзілі», што шэсце незаконна. I што маладзя ѥдзельнікі парушаюць законабрасавых мерапрыемствах. «Таму расказваю, што адназначна вы туды не пойдзеце. Убіраем усю сваю сімволіку і съехадзім», — заявіў адзін з міліцыйскіх начальнікаў, таксама ў цывільний вогратцы.

«Жыве Беларусь! Да сустрэчы на Плошчы!» — такім заклікам скончылася акцыя.

► ПАДРАБЯЗНАСЦІ

ЦВК ПІКЕТАВАЛІ

Алена ВАРАЖБЕЙ

Моладзевыя актывісты зладзілі каля Цэнтрвыбаркама пікет з патрабаваннем дадатковага тэлеэфіру для альтэрнатыўных кандыдатаў.

Каля 40 чалавек стаялі 7 снежня насупраць Цэнтральнай выбарчай камісіі з транспарантамі: «Чаму БТ байца праўды?», «Слышице тэатр аднаго акцёра!», «Патрабуем адну гадзіну прамога эфіру!», «Дзень цішыні даўжынёй у два тыдні!».

▼ ТЫДНЁВЫ АГЛЯД

АНІ СЛОВА ПРА ПАЛІТЬКУ

Сяргей САЛАЎЁУ

Шчыра кажучы, я, як у старым савецкім анекдоце, баюся ўключачы прас. Баюся, што ў прасе зноў загучаць кандыдаты ў прэзідэнты. Глядзіце самі, што творыца ў апошні час.

У пятніцу — чатыры кандыдаты ў рэдакцыі «Камсамольскай праўды». Субота-нядзеля — тэледэбаты кандыдатаў у прэзідэнты на тэлебачанні і радыё. Панядзелак-аўторак — Усебеларускі народны сход і «тэатр аднаго кандыдата». Серада — зноў чатыры кандыдаты ў рэдакцыі «Камсамольскай праўды» і яшчэ дэбаты на партале tut.by. Таму давайце папросту паглядзім: а чым жыве краіна ў гэтыя дні? Безадносна ад кандыдатаў у прэзідэнты.

Па першое, 8 снежня ў падмаскоўным Нова-Агарове завяршыліся перамовы прэм'ер-міністру Беларусі і Расіі Сяргея Сідорскага і Уладзіміра Пуціна. Консультацыі будуць працягвацца на ўзроўні экспертаў, паведаміў журнالістам прэс-сакратар кіраўніка расійскага ўрада Дзмітрыя Пяскоў па выніках сустрэчы прэм'ера.

Планавалася, што пасля перамоў Пуцін і Сідорскі выйдзуть да прэзыдентаў, якія заявілі Пяскоў, ніякіх зялёў не будзе. Паводле слоў Пяскоў, бакам пакуль не атрымалася дамовіца па ўсіх спрэчных пытаннях. «Паколькі перамовы будуць працягвацца, адпаведна, не па ўсіх параметрах удаюся дамовіца. Пакуль застаюцца пытанні, якія патрабуюць працягнуць перамоў», — сказаў Пяскоў.

Як паведамлялася раней, у пачатку сустрэчы Уладзімір Пуцін заявіў, што падчас перамоў разлічвае вырашыць усе астатнія пытанні па фармаванні Адзінай эканамічнай прасторы (АЭП). «Сустракаемся, як і дамаўляліся, у

Сяргей Сідорскі зазначыў, што беларускі бок разлічвае да канца гэтага года вырашыць усе пытанні, звязаныя з пастаўкамі вуглевадароднай сырэвіны.

сувязі з фактычным заканчэннем сумеснай працы над вялікім пакетам дакументаў, які павінен быць пакладзены ў аснову Адзінай эканамічнай прасторы трох краін — Расіі, Беларусі і Казахстана», — сказаў Пуцін.

«Але, як мы і дамаўляліся, — працягнуў ён, — ёсьць пэўныя пытанні, вельмі адчувальныя для эканомікі Расіі і для эканомікі Беларусі, якія мы павінны ўрэгуляваць у двухбаковым фармаце для таго, каб увесць пакет па Адзінай эканамічнай прасторы быў запушчаны ў реальнае жыццё».

У сярэдзіне чэрвеня беларускі бок разлічвае да канца гэтага года вырашыць усе пытанні, звязаныя з пастаўкамі вуглевадароднай сырэвіны. «Ёсьць шэраг пытанняў, што тычацца паставак вуглевадароднай сырэвіны, яхцеў бы, каб мы іх аграварылі і з пачатку года нашы эканомікі працавалі ўзбуджэнні, — заявіў Сідорскі.

Беларускі прэм'ер паведаміў, што дакументы па фармаванні Адзінай эканамічнай прасторы з боку Беларусі «знаходзяцца ў высокай ступені гатоўнасці». «Але ёсьць шэраг пытанняў, якія неабходна аблеркаваць», — падкрэсліў ён.

Гэта не тое што смешна. Гэта зноў нагадвае анекдот, толькі ўжо пра Ельцына, які часцяком «працаўаў з дакументамі» да бясконцасці. Правябожчыкай, канешна, або добрае, або нічога, але зараз Ельцына нагадваюць жывыя людзі, якія ў Беларусі бясконца «працаўаў з дакументамі». І, выбачайце, зноў незразумелае пытанне. Адносаў фразы Пяскоў па тое, што «кансультацыі будуць працягвацца на ўзроўні экспертаў».

Калі спадарам прэм'ер-міністрам, як Пуціну, так і Сідорскому, у вырашэнні пытанняў патрэбная дапамога экспертаў, то што яны робяць на сваіх пасадах? Ці не лепш бы было б прэм'ерамі прызначыць тых самых экспертаў? Добра, у Сідорскага эксперта адзін (і мы ведаем, хто ён, але ж дамовіліся не згадваць пра кандыдатаў), а ў Пуціна?

Ну, гэта паміж імі разборкі. Хай самі разбіраюцца, хто ў каго эксперт. Але на гэтым тыдні мы ўпершыню

пачулі ўцямнае тлумачэнне таго, навошта была ўведзеная пагалоўная дактылaskapія дарослага мужчынскага насельніцтва Беларусі.

По словаў начальніка дэпартамента па грамадзянстве і міграцыі МУС Аляксея Бягуня, чакаецца, што першыя біяметрычныя дакументы будуць выдадзены ў Беларусі ўжо ў 2012 годзе. Першымі біяметрычнымі дакументамі стане дакументы для асоб без грамадзянства, якія знаходзяцца ў Беларусі, і людзей, якія атрымалі ў краіне статус бежанца. Затым будзе вырашыцца пытанне выдачы нацыянальных біяметрычных пашпартоў.

Гаворачы пра звесткі, якія будуць утрымлівацца ў біяметрычных дакументах, Бягун паведаміў, што абавязкова будуць прысутнічаць адбіткі пальцаў, фатаграфіі і даныя, якія зараз ёсьць на нацыянальных пашпартах.

Што ж, мужыкі бадай усе, за выключэннем залішне юрыдычна пад-

каваных, адбіткі пальцаў здалі. Зараз чакаюць, што на гэту ж працэдуру пойдзець і беларускія жанчыны. Маўляючы, хацелі роўнасці — атрымайце роўнасць!

Не, усё ж без палітыкі не абыдзеца. 37 снежня, у адпаведнасці з загадам КТУП «Мінсктранс» Мінгарвыканкама, дзесяці, якія атрымліваюць агульную сярэднюю адкудзину, дзесяцца права бясплатнага прайездзу на ўсіх відах гарадскога пасажырскага транспорту (акрамя таксі). Пра гэта паведамляе прэс-служба Мінгарвыканкама.

Пытанне пра льготны прайезд для школьнікаў было ўзнята 6 снежня падчас IV Усебеларускага народнага сходу. Аляксандр Лукашэнка даручыў ураду на працягу тыдня распрацаваць і прыняць рашэнне наконт надання вучням права льготнага прайездзу ў гарадскім транспарце.

«Пра гэта гаварылі давераныя асобы пасля сустрэч з насельніцтвам, з гэтым да мяне звярталіся і парламентары, — адзначыў кіраўнік дзяржаўы, выступаючы на Усебеларускім народным сходзе. — Таму даручаю ўраду ў тыднёві тэрмін працягваць гэта пытанне, пралічыць і ўнесці канкрэтныя пропановы».

Дзіва дзіўнае! Лукашэнка даручыў гэта пытанне ўраду, а прыняло КТУП «Мінсктранс» Мінгарвыканкама. І не калі-небудзь, а на наступны дзень пасля заканчэння народнага сходу! Цікава, чаму ж яны так не дбалі пра школьнікаў, калі спірша льготы адмінялі? Чаму не прыслухаліся да астатніх 9 кандыдатаў у прэзідэнты, якія казалі, што адмена ільготаў для школьнікаў і пенсіянераў — папросту непавага да нацыі?

Дарэчы, наконт павагі. Пра якую павагу да ўрада можа ісці размова, калі КТУП «Мінсктранс» Мінгарвыканкама нават не дачакаўся «прапрэцоўкі пытання» ва ўрадзе і ўнісення канкрэтных пропаноў? Можа, нам сапраўды на месцы міністру прызначыць мінскіх кіроўцаў аўтобусаў-трапейбусаў? Але яны дакладна з Пуціным не дамовіца, бо ведаюць, якія ў Москве пробкі.

Выбачайце, заканчваю на сумнай ноце. Вечарам 7 снежня памерла спявачка і журналістка, «Рок-князёўна-2007» Вольга Самусік. Таленавітая і прыгожая жанчына. Спачуванні родным і блізкім. Беларуская рок-музыка панесла вялізарную страту. Хай яе голас застанеца ў нашым сэрцы.

▼ ФІГУРЫ ТЫДНЯ

АЛЕСЬ ПУШКІН

Мастак Алеся Пушкіна абвінавацілі ў злосным хуліганстве — за тое, што ён нібыта пабіў аднавяскую, — і асудзілі на 13 сутак арышту, то бок на волю Пушкін выйдзе толькі пасля выбараў. Мастак, вядомы сваёй актыўнай грамадзянскай пазіцыяй, неаднаразова ўдзельнічаў у палітычных акцыях.

Жонка мастака пераканана, што арышт на 13 сутак — гэта вынік свядомай правакацыі. Яна распавяла, што 8 снежня да іх у двор зайдоў агрэсіўна настроены аднавясковец, і мужу давялося яго вывадзіць, каб не хуліганаў. Яна гаворыць, што «гэтага чалавека выкарысталі — падаслалі свядома, каб мець падставы затрыманы гаспадара. Міліцыяны з Крупскага РАУС прыйшлі ў хату мастака, заявілі, што на яго ёсць заява за хуліганскі напад, і завезлі затрыманага ў пастарунак».

У час мінулых прэзідэнцкіх выбараў Алеся Пушкіна таксама трymalі пад вартай, асудзішы на 15 сутак за дробнае хуліганства. Тады нехта напісаў заяву, што мастак лаеца нецэнзурнымі словамі, прычым заяўнік нібыта пачуў лаянку за пастора кілеметра, з другога берага рэчкі.

Найбольш скандальны перфоманс Алеся Пушкіна — «Гной для прэзідэнта», за яго правядзенне мастак быў асуджаны да двух гадоў пазбаўлення волі ўмоўна. Алеся Пушкін 21 ліпеня 1999 года на 5-й ўгодкі праўлення Аляксандра Лукашэнкі кляя будынка Адміністрацыі прэзідэнта выгрузіў тачку з гномом. Да камплекту ён дадаў партрэт Аляксандра Лукашэнкі, таблічку «за пяцігадовую працу», дэнамінаваную тысяччу рублёў, кайданкі, канстытуцыю 1994 года (змененую на рэферэндуме 1996-га), і афіцыйную дзяржавную сімволіку.

СЯРГЕЙ ЛАЗНІЦА

Ураджэнец Баранавіч, рэжысёр Сяргей Лазніца прадстаўіў на талінскім рынку кінапрадукцыі Baltic Event свой новы проект «У смузе» — экранізацыю аповесці Васіля Быкава. Дзеянне карціны адбываецца ў акупаванай фашыстамі Беларусі ў 1942 годзе. Па словах Сяргея Лазніцы, ён хоча зняць фільм «пра чалавека ў нечалавечых умовах і пра маральны выбор». Здымкі фільма «У смузе» пройдзець увесень 2011 года, плануеца, што праект стане прадуктам некалькіх краін, у склад міжнароднай здымачнай групы запрошаны аператар Алег Муту (Румынія), мастак Кірыл Шувалаў (Расія), гукарэжысёр Уладзімір Галаўнікі (Беларусь/Літва).

Ігравы фільм Сяргея Лазніцы «Шчасце маё», які таксама з'яўляецца супольным праектам некалькіх краін, атрымаў 5 снежня гран-при XIV Талінскага кінафесту «Цёмныя ночы». Нядайна стужка перамагла і на кінафэсце «Лістапад» у Мінску.

УЛАДЗІМІР МАКЕЙ

Прыніканыя і зняважаны атрымалі згодны з высокага чыну на сустрэч з імі. Кіраўнік Адміністрацыі прэзідэнта Беларусі Уладзімір Макей прапанаваў прадстаўнікам групы жанчын, якія імкнуліся трапіць у Палац Рэспублікі ў сталіцы, калі там праходзіў Усебеларускі сход, сустрэцца з ім 10 снежня.

Пасля несанкцыянаванага пікету з узделам больш за 30 прадстаўнікоў групы жанчын зусім рэгіёну краіны, што пацярпелі ад асабліва цяжкіх злачынстваў, не згодны з раשэннямі судоў па сваіх грамадзянскіх спраўах і крымінальных спраўах сваіх блізкіх, пікетоўшчыцы накіраваліся да Палаца Рэспублікі. Больш за пайгадзіны прадстаўнікі групы жанчын знаходзіліся на Каstryчніцкай плошчы. Затым іх запрасілі ў прыёмны пакой Палаца Рэспублікі, на ўваходзе ў які з імі сустрэўся кіраўнік Адміністрацыі прэзідэнта Уладзімір Макей. Ён запрасіў прадстаўнікоў групы на асабісты прыём 10 снежня і прыняў зварот да Усебеларускага народнага сходу за подпісам больш чым 60 грамадзян. Яны просьціць удзельнікаў сходу падтрымка іх ініцыятыву аб стварэнні па прыкладзе Вялікабрытаніі незалежнай грамадской камісіі па пераглядзе крымінальных і грамадзянскіх спраў, а таксама запатрабавалі ад службоўцаў выканання Канстытуцыі Беларусі і законаў краіны.

Цікава, што на пачатку каstryчніка гэтыя жанчыны ў 25-ы раз зварнуліся да прэзідэнта краіны з просьбай аб сустрэчы, каб вырашыць праблему адпісак з органаў суду і пракуратуры. Але зваротнай рэакцыі не было.

АЗБУКА ПАЛІТАЛОГІІ

ПА КІМ ЗВОНІЦЬ ВЕЧАВЫ ЗВОН?

Сяргей НІКАЛЮК

За выкананне Канстытуцыі ў нашай краіне можна нарвацица на вялікія непрыемнасці. Уся справа ў тым, што беларуская Канстытуцыя прадугледжвае змену ўлады.

Скарыстаюся традыцый, што ўжо склалася, і пачнун з ключавога слова. Гэтым разам — са слова «веча» (ад славянскага «вѣтъ» — рада). Так у славянскіх народоў у старажытнасці называўся калектывны орган для вырашэння надзёзных пытанняў грамадскага, палітычнага і культурнага жыцця. Чаму я прайграў? Дытamu, што 6–7 снежня ў Мінску прайшоў чацверты Усебеларускі народны сход (УНС), які па непараузенні ў дзяржаўных СМІ паўсюдна называюць «народным вечам». Вось толькі адзін прыклад, знайдзены пры дапамозе пошукаўка Google: «Тут жа, у Салігорску, у якасці дэлегата на снежаньскае «народнае вече» запцверджаны і Барыс Батура — кіраўнік Мінабліўканкама» (сайт тэлеканала СТВ).

А зараз звернемся па тлумачэнне да прафесіянала, да гісторыка Аляксандра Ахіезы: «Такія інстытуты прамога народакіравання маглі дзеянічаць толькі ў амежаванай прасторы і пры адносна невялікай колькасці насельніцтва». Г. зн. веча — гэта выключна дадзяржаўны інстытут улады. Найлічэйшы аналаг веча — сход калгасу.

Але гэта не адзінае пытанне, якое ўзікае ў мяне з нагоды ўваскрэслай з архаікі формы народадзядзя. Чаму пасядзелі прыхільнікі А. Лукашэнкі называюць усенароднымі? Я нідзе не здолеў адшукваць інфармацыю пра працэнт грамадзян, што прынялі ўдзел у выбарах дэлегатаў. Сайт ЦВК з гэтай нагоды маўчыць. Ён нават не змяшчае адпаведнага раздзела. Хоць раздзел па выбарах дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў існуе. Кожны ахвочы без проблем можа даведацца, што 28 верасня 2008 года «ў галасаванні прынялі ўдзел 5 384 647 выбарцаў, ці 76,7 працэнта ад агульнай колькасці ўключаных у спісы». Астатнія, хутчэй за ёсё, у той дзень паленаваліся падняцца з канапаў. Але гэта іх проблемы. Права выбіраць у канстытуцыйныя органы ўлады беларусаў нікто не забіраў.

Іншая справа — УНС. Звернемся па дапамогу да незалежных сацыёлагаў. Дэлегатаў на Вечы-2001, паводле апытаўніка НІСЭПД, выбіралі толькі 5,3% беларусаў! Такі вось у нас усебеларускі сход. Тут напрошваецца аналогія з усена-

родна абраным прэзідэнтам. Так сталі называць Лукашэнку пасля яго перамогі на першых (даярмошынскіх) прэзідэнцкіх выбарах. У другім туры ён набраў 80,1% галасоў, што з улікам яўкі склада 56% ад спіскавага складу выбарцаў.

Двухаблічны «мы»

22 лістапада японскі міністр Мінору Янагада падаў у адстайку. Ён няўдала пажартаваў — заявіў, што быць міністрам вельмі лёгка. Дастатковая памятаць дзве фразы: «Я не каментую асобныя справы» і «Я дзеянічаю ў адпаведнасці з законам». Японцы жарту не асанілі, спрэвядліва вырашыўшы, што ва ўмовах крызісу такі міністр ім не патрэбны.

18 снежня 2008 года, гледзячы ў тэлекамеры, Лукашэнка зрабіў заяву з нагоды магчымай дэвальвацыі беларускага рубля ў надыходзячым годзе: «Мы народу обещали. И я сказал председателю Нацбанка: и имей в виду, не дай Бог, мое слово будет нарушено. Придет новый год: 5% — этоничто. Вот возьмите 5% с 2.200. Что, это огромная сумма для наших людей?»

Прайшло два тыдні і адзін дзень. 2 студзеня рубель абаваліўся на 20,5%. Каментара доўга чакаць не давялося: «Мы честно сказали, почему дэвальвировали валюту. И вопрос не только в МВФ. Для меня главное — сохранить производство. Пусть даже мы где-то зарплату чуть недополучим, это же год-полтора». Ключавым словам у апошняй цытате з'яўляецца здыменнік першай асобы множнага ліку «мы» («мы честно сказали» і «мы где-то зарплату чуть недополучим»). Цікава, гэта тыя ж самыя «мы»? Асабіста ў мяне склалася ўражанне, што казалі «честно» адны, а «недополучили» іншыя.

Але якое дачыненне да «Азбукі паліталогіі» мае японскі міністр? Я прыцягнуў яго для контрасту. Дэмакратыя прадугледжвае адказнасць палітыкаў перад выбарцамі. У гэтым сэнсе беларусам не пащацавала. На сем мільёнаў выбарцаў у краіне маеца толькі адзін палітык. Усе астатнія вышэйшыя службовыя асобы па вызначэнні знаходзяцца па-за кантролем насељніцтва. Што да «адзінага палітыка» (АП), то ступень сваёй асабістай адказнасці, як і належыць бацьку ў патрыярхальнай сям'і, ён вызначае сам.

Пра гэты факт неабходна памятаць, калі мы аналізуем рэйтынг АП. У чым яго сэнс? Ва ўмовах дэмакратыі рэйтынгі — гэта вынік прагматычнай ацэнкі выбарцамі практичнай дзеянісці палітыкаў. У нашым выпадку, і тут варта пагадзіцца з дырэктарам «Левада-цэнтра» Львом Гудковым, рэйтынг — гэты выражэнне ілюзіі і надзеі, сфармаваных дзяржаўнай прапагандай ва ўмовах палітычнай безальтернатыўнасці, якая штучна падтрымліваецца.

Вернемся да прыкладу з дэвальвацыяй. Да абіцяння народу захаваць стабільнасць рубля рэйтынг АП складаў 40,2%, пасля студзенскага абавалу — 39,2%. У «адзінных палітыкаў» рэйтингі, як правіла, тэфлонавыя. Ад вынікаў бягучай дзеянісці яны амаль не залежаць. Такая агульная заканамернасць.

Не тая працэдура

Час, аднак, вярнуцца ў залу, дзе працуюць дэлегаты. Якія іх паўнамоцтвы? На першы погляд, у УНС можа быць толькі дарадчая функцыя. Беларуская Канстытуцыя, адредагаваная АП у 1996 годзе, такога органа ўлады не прадугледжвае. Радзіцца ж каму заўгодна з кім заўгодна Канстытуцыя не забараняе.

Але першы погляд часта бывае памылковым, таму звернемся да архіву. Тэкст даклада АП на першым УНС быў апублікаваны пад загалоўкам «Толькі народ мае права вырашыць свой лёс». Здавалася б, усё зразумела! Беларускі народ, у поўнай адпаведнасці з Канстытуцыяй (артыкул 3), з'яўляецца «адзінай крэйнай дзяржаўнай улады і носятітам суверэнітэту ў Рэспубліцы Беларусь». Так ды не так, таму што «в этом зале — полномочные избранники народа, делегированные всей трудовой Беларусью. Именно ваше мнение будет иметь определяющее значение для меня при принятии важнейших политических решений» (даклад на першым УНС).

Як казаў герой культивага савецкага фільма: «Дитям — мороженное. Бабе — цветы». Народу — права на выказванне меркавання, АП — абавязак прымыць найважнейшыя палітычныя рашэнні. Апора на такі падзел працы дазволіла пазней зрабіць арыгінальны ўнёсак у сучасную паліталогію: «высшая форма демократии — это разговор напрямую с людьми, представителями наших граждан, каковыми вы являетесь» (даклад на трэцім УНС).

Але тут я, відавочна, узяў праз край. Размову наўпрост з людзьмі як праяву вышэйшай формы дэмакратыі практыкаваў у свой час яшчэ правадыр суверенага прапалетарыяту. Дастатковая прыгада карціну Сярова «Хадакі ў Леніна», без якой цяжка ўяўіць сабе інтэр’ер стандартнай савецкай школы. А несмяротная пазма Твардоўскага «Ленін і пічнік!» Ну як тут не практыкаваць!

*За столом сидели вместе,
Пили чай, велись речь
По порядку, честь по чести,
Про дела, про ту же печь.*

Яшчэ ў 40-я гады мінулага стагоддзя аўстрыйскі эканаміст і сацыёлаг Ёзэф Шумпетэр адзначаў, што тып дэмакратыі залежыць ад крываць улады, мэтага кіравання і працэдуры фармавання вышэйшых дзяржаўных органаў. Усебеларускія «народныя вечы» ў гэтым сэнсе цікавыя, у першую чаргу, з пункту гледжання працэдуры.

Калі кандыдат у прэзідэнты Аляксандр Казулін праявіў настойлівасць у сваім імкненні стацца удзельнікам Вечы-2006, то падкрыкі «Мочіть по-чорному!» ён быў збіты людзьмі ў цывільным. За ўсё ў жыцці даводзіцца плаціць, у тым ліку і за наўпачку веру ў мандат кандыдата ў прэзідэнты. Ну, паставілі больш за 144 тысячи беларусаў подпісы ў падтрымку прапанаваныя наконт яго вылучэння, ну прызнаў гэтыя подпісы ЦВК. І што? Чытайце Шумпетэра. Дэмакратыя — гэта працэдура! 144 тысячи подпісаў за Калуліна быў сабраны ў рамках узаконенай працэдуры, а што да «полномочных избранников народа», якія раз на пяць гадоў запаўняюцца Палац Рэспублікі, то ў законах працэдура вылучэння гэтых «выбраннікаў народа» не згадваецца.

У 2010 годзе гісторыя паўтрылася. Кандыдат у прэзідэнты паэт Уладзімір Някляеў вырашыў загадзі «падсцяліць саломку» і сабраў 27 тысяч подпісаў у сваю падтрымку за вылучэнне дэлегатам на Вечы-2010. Не дапамагло. Ён не быў дапушчаны нават на сход упаўнаважаных Ленінскага раёна Мінска.

**Людовік, ты не маеш
рацый!**

Каб увайсці ў гісторыю, часам дастатковая прамовінь адну фразу. У 1655 годзе Людовік XIV на пасяджэнні парламента, звяртаючыся да дэпутатаў, быўшымі былі сказаў: «Вы думаеце, спадары, што дзяржава — гэта вы? Памыляецеся! Дзяржава — гэта я!» Сам факт такога кі-

талту заявы сведчыць пра тое, што ў Францыі напачатку другой паловы XVII стагоддзя асаба манарха і дзяржава ўжо не ўстрымліваліся ў якасці непадзельнай субстанцыі. Тому далёка не выпадкова апошнія гады свайго жыцця Людовік XIV правёў у слязах. Справа ў тым, што рэгентам пры спадчынніку быў прызначаны ненавісны яму Філіп Арлеанскі. Але зрабіць з гэтым хоць штосьці кароль-сонца не мог — усё было па закону.

Беларускі аналаг афарызму Людовіка XIV нарадзіўся ў 2000 годзе падчас селектарнай нарады: «В Беларусі толькі один политик! Это Я!» У розных варыяцыйах ён потым шматразова тыражаваўся, але яго канчатковымі адрасатамі заўсёды былі прадстаўнікі выкананічай улады. Гэты, здавалася б, другасны факт відавочна ілюструе месца прадстаўнічага органа ўлады (парламента) у дзяржаве для народа.

Займацца палітыкай — значыць пераследаваць агульныя інтарэсы. І вось высвятляеца, што ў беларускім парламенце агульныя інтарэсы нікто не пераследуе. Гэта найважнейшая функцыя ў нас манапалізавана, і той, хто яе манапалізуе, у прадстаўнічым органе ўлады не мае патрэбы. З народам ён больш любіць зносіцца наўпрост, без адмысловых працэдурных фармальнасцяў. Як Ленін з пачніком.

Кожная выбарчая кампанія пачынаецца ў нас з афіцыйнай заявы пра тое, што «выборы пройдут по самым демократичным стандартам. Их легитимность для нас важнее, чем для кого бы то ни было в мире». Ну якія тут могуць быць пярэчкі? И вось 6 снежня ў 11.00 я ўладкоўваюся ў сваім старэнкім фатэлі, уключаю тэлевізар і... «Страну Вы (апазіцыя) не получите».

А зараз узвіце сабе, што амерыканскі прэзідэнт, які ідзе на другі тэрмін, за два тыдні да пачатку галасавання заўліяе штосьці такога ж кшталту. Я думаю, што ў яго жыцці ў самы найбліжэйшы час адбыгліся б вялікія змены, толькі наўрад ці знайшлося шмат аматараў апынуцца на ягоным месцы.

ВЫБАРЫ

НЕ ТОЛЬКІ ЛУКАШЭНКА МОЖА КІРАВАЦЬ БЕЛАРУССЮ

Да выбараў прэзідэнта
заставацца фактычна тыдзень, і кандыдаты сканцэнтраваліся на паездках па рэгіёнах. Гэтаму папярэднічаў нядоўгі перыяд агітацыйнай кампаніі, хоць і з лімітаваным, але допускам да дзяржаўных СМІ. Самы час падвесці прамежкавая вынікі, асаніць, ці ёсьць шанцы на лідерства і які цяпер расклад сілаў на перадвыбарчым полі. З кандыдатамі ў прэзідэнты размаўляла Вольга Хвойн.

Мікола Стакевіч

— Безумоўна, кампанія недэмакратычная, быў пераслед і нават збіцё сабраў ініцыятывнай групы, хача ўлада і стрымлівала сябе, бо патрабныя грошы, крэдыты. Разам з тым ёсьць побунае дамінаванне ў дзяржаўных СМІ аднаго чалавека. Так, запусцілі ўсіх на два тыдні ў эфір у працоўныя дні ў фармаце «галава, што гаворыць». Лепш так, чым нічога. Я паспрабаваў гэтым скрыстацца, каб дапамагчы людзям пераадолець страх, і за гэты час знайшоў аднадумцаў.

Я сапраўды здабыў шмат прыхільнікаў і цяпер баюся не спраўдзіць чаканні гэтых людзей. Кожны дзень, уключна да 18-га снежня, збіраюся ездзіць па Беларусі, сустракацца з людзьмі — Барысаў, Салігорск, Віцебшчына, Гомельшчына, Гродзеншчына, Магілёўшчына. Буду спрабаваць падбадзёрыць людзей, даць ім нейкую надзею, веру ў супольнае змаганне за свабоду. Людзі хочуць бачыць мяне лідэрам, чалавекам, які здолеет прывесці краіну да свабоды. У любым выпадку, гэта патрабуе мужнасці, учынкаў.

Аднак толькі простыя людзі зможуць прывесці да дэмакратыі, праз адзіны механізм, які ўлада пакінула — наўпроставы вулічны ціск. Няма выбараў, рэальная парламенту, больш-менш упльзвовых сродкаў масавай інфармацыі. Прагнаваць, ці выйдуць беларусы на вуліцу, не могу, але я там буду, я бяру на сябе адказнасць і не баюся. Кожны чалавек мусіць прыняць для сябе рашэнне, для свайго сумлення, годнасці, якую штодня абражает гэты чалавек з экранаў тэлевізараў. Больш нельга знаходзіцца ў замкнёным коле страху, калі міліцыянт баяцца і б'е, людзі баяцца суддзяў, міліцыі, звольненняў. Гэта треба спыняць.

Віталь Рымашэўскі

— Безумоўна, у БХД і мянісабістка павялічылася папулярнасць. Дагрукацца да сэруца беларускага народу больш проста, чым да аналітыкаў, палітолагаў, кулуарнай тусоўкі. Мой рэйтынг падросц. Напрыклад, пасля суст-

речы ў Віцебску са ста чалавек прыкладна кожны трэці пакінуў свае контакты, каб удзельнічаць у назіранні, дапамагчы БХД у час выбараў. З кожным днём усё больш адчуваецца прысутнасць правакатарапаў, традыцыйна гэта актыўсты БРСМ, яны прызнаюцца, што атрымліваюць разнадрук і прыходзяць на сустрэчы з кандыдатамі, задаюць правакацыйныя пытанні. Але такіх людзей часта абсаджваюць самі прысутныя.

Ёсць праблема з памяшканнімі. У Віцебску было дзесяць адмоў у залах, у Гомелі будзе сустрэча, але нам адмовілі ў памяшканні, дзе ўжо быў сустрэчы з іншымі кандыдатамі. Найбольш не прымаўна да Лукашэнкі настроены Мінск, думаю, там у яго падтрымка нулявая, абласныя гарады таксама больш апазіцыйныя.

Цягам апошняга тыдня планую сустрэчы ў Мінску, удачныя журналистам, што яны нарэшце пачалі асвятляць выбарчую кампанію раўнапраўна. Беларускае тэлебачанне дапамагло нам патрапіць у незалежную прэсу, з'явілася цікаўнасць да ўсіх кандыдатаў, а не толькі да тых, якім сімпатызуе рэдакцыя. Ведаю, што многія мяне падтрымлююць, але зразумела, што Лукашэнка намалюе сабе патрэбную лічбу. Гэта рэалістычны прагноз, бо незалежнага кантролю за падлікам галасоў няма.

Дзмітрый Ус

— У мяне будуць дэбаты ў рэдакцыі інфармацыйнага інтэрнэт-партала tut.by, потым будуць паездкі па рэгіёнах. Мая ацэнка выбарчай кампаніі нічога не значыць, вы мусіце рабіць высновы адносна таго, як усё практадзіць. Практычна ўсе людзі, якія сустракаюцца са мной, пазітыўна ставяцца да наяўнасці альтэрнатыўных кандыдатаў.

Я не канцэнтруюся на тым, каб стаць прэзідэнтам, мая задача значна шырэй — абудзіць грамадскую свядомасць, стварыць умовы для правядзення дэмакратычных выбараў. Гаварыць пра верагоднасць зняцця пад «адзінага» кандыдата цяпер няма сэнсу, вось калі б сістэма была дэмакратычнай... Увогуле, узаемадносіны з усімі кандыдатамі, апрач Аляксандра Лукашэнкі, які пазбягае контактат, у мяне наўмысныя.

Рыгор Каствес

— Здаецца, у Беларусі адбылася лібералізацыя, але ўсё адно быў ціск на зборшчыкаў падпісаў, за гэты час двух чалавек з нашай ініцыятывнай групы звольнілі з працы. Мы адмыслова стараліся не браць студэнтаў, каб яны не мелі праблем. Ёсць новыя павесы ў палітычнай сітуацыі ў Беларусі, але калі скласці разам магчымасці ўсіх альтэрнатыўных кандыдатаў, то мы ўтысячу разоў былі менш у СМІ, чым дэйны прэзідэнт. Што тут аналізаваць, калі ўсё і так бачна. Перад выбарамі два тыдні будзе гаварыць адзін кандыдат, дык навошта яму карыстацца правам выступу, прыходзіць на дэбаты?

Мой рэйтынг за гэты час вырас, людзі пазнаюць, просяць аўтографы. Улады расчухаліся і не ведаюць, як нас спыніць. Мы едзем з Крычава, дзе ўсё нашы аўявы пра сустрэчы зрывалі, тое ж было ў Касцюковічах. Але і мы вучымся, прымаем меры: зрабілі персанальныя запрашэнні ды раскідалі ў скрынкі. Спачатку такога не здаралася, а цяпер ужо некалькі спробаў сарваць было.

Людзі будуць галасаваць пазнаму. Адназначна магу сказаць, што ў Лукашэнкі няма 50 працэнтаў падтрымкі. Мусіць быць другі тур, гэта добра адчу-

данесці праграму, паказаць людзям альтэрнатыву, паказаць, што ёсьць шанец жыць лепш. Мая праграма добрая і мае канкрэтны план дзеянняў. Цяпер будуць дэбаты на tut.by, сустрэчы. Яны, дарэчы, прыносяць добрыя водгукі. Але аўдыторыя малая, прыходзіць нямнога людзей, а часу трэба затраціць нямала.

У мяне і добры, і дрэнны прогноз наконт выбараў. Лукашэнка сказаў, што Беларусь нікому не аддасць, то бок дэмакратычнага фіналу не будзе. Пазітыўна тое, што насельніцтва цяпер мае альтэрнатыўную інфармацыю, ведае пра кандыдатаў, іх прапановы, пра тое, што ў краіне не толькі адзін чалавек разумны і годны да кіравання.

Андрэй Дзмітрыеў, кіраунік выбарчага штабу Уладзіміра Някляева

— Можна гаварыць, што адносна 2006 года ёсьць паліпшэнне ўмоў правядзення кампаніі — і на стадыі збору падпісаў, і на стадыі агітацыі. Але ўсе зроблена ў дэкаратыўнай манеры. Напрыклад, што тычыцца доступу да СМІ, кожны кандыдат меў гадзіну эфірнага часу, бытлі тэледэбаты, што праводзіліся супраць усіх правілаў правядзення дэбатаў. Цяпер два тыдні цішыні, калі дзяржаўныя СМІ гавораць з большага пра кірауніка Беларусі і ў негатыўным свяtle — пра альтэрнатыўных кандыдатаў. Мы паспрабавалі размисціць рэклamu Някляева на ўсіх FM-станцыях, на тэлебачанні і паўсюль атрымалі адмову. Тлумачылі гэта тэхнічнымі прычынамі, але ў прыватных размовах гаварылі, што папросту баяцца згубіць магчымасць трансляцыі. То бок ўсё зроблена, каб немагчыма было сур'ёзна паўплываць на думкі людзей.

З іншага боку, мы бачым, што выступы былі ацэнены пазітыўна, грамадства іх заўважыла. І нават тыя, хто падтрымлівае Лукашэнку, падзяляюць ідэю, што на тэлебачанні, якое фінансуецца з бюджету, мусіць быць прадстаўлены ўсе кандыдаты.

Цяпер план адзін — падрыхтоўка і правядзенне мірнага пратэсту супраць фальсіфікацыяў, ёсць дамоўленасць з нашымі партнёрамі, маём тэхнічны план. Таксама будзем працягваць за клікаў людзей не ісці на датэрміновае галасаванне. Някляеў за клікаў зняцца ўсім кандыдатам. Гэта было б моцным крокам, калі б усе пагадзіліся, бо Лукашэнка застаўся б сам-насам, гэта паказала б адзіні пратэст супраць таго, што адбываецца ў краіне. Паглядзім, ці кандыдаты нечага вартаю, але падкрэслі, што Уладзімір Някляеў сказаў, што нават у такім выпадку мусіць быць арганізаваны вулічны пратэст з патрабаваннем правесці выбары ў роўных, наўмысных умовах.

Віктар Цярэшчанка

— Выбарчая кампанія — маленькі крок да дэмакратыі з боку ўлады. Але, каб дасягнуць узору хадаў па Польшчы, Беларусі спатрэбіцца яшчэ многа гадоў. Добра, што была магчымасць

ГРАМАДСТВА

6

► ПАДРАБЯЗНАСЦІ

БЕЛЛІТ АПАНТАНЫ ЭТНАСАМ і ГІСТОРЫЯЙ

Вольга ХВОІН

Выданне зборніка беларускай прозы з падкрэсленым аўтарствам жанчын, акцэнтам на жаночай тэматыцы спраўакавала шквал водгукаў: ад пазітыўных да непрыніяція такога падыходу ўвогуле.

«Самая прасунутая краіна ў свеце ўспекце гендэрнай проблематыкі — Швецыя. Таму мы скантаваліся з нашымі сябрамі, Саюзам пісьменнікаў Швецыі», — тлумачыў выбар госці для ўдзелу ў семінары, прысвечаным гендэрнай тэматыцы ў беларускай літаратуре, намеснік Саюза беларускіх пісьменнікаў, галоўны рэдактар часопіса «Дзеяслоў» Барыс Пятровіч.

Госцій-суддзей была ўраджэнька Беларусі, а цяпер шведская пісьменніца Інга-Ліна Ліндгвіст. Яна ж ацэнівала пяць твораў пераможцаў літаратурнага конкурсу «Жанчына ў сучасным грамадстве». «Як літаратурны крытык я разглядаю літаратурныя творы з трох пазіцый: гендэр, клас, этнас. Як я разумею, у Беларусі ўжо бяскласавае грамадства. У гэтых творах, як ні шукала,

я не знайшла ні жанчын, ні сучасніц. Затое ўбачыла апантанасць этнасам, гісторыяй краіны. Напэўна, гэта натуральна, бо ў Беларусі ёсьць гісторыя, але асэнсанне яе яшчэ не завершана», — выказалася спадарыня Ліндгвіст адносна прапанаваных ёй да прачытання твораў.

Інга-Ліна Ліндгвіст пра «жаночую» і «мужчынскую» літаратуру, беларускую і шведскую грамадства, якое і стварае літаратуру на свой вобраз і падабенства:

— Не траба літаратуру дзяліць. Іншая справа, што нашмат больш жанчын, чым мужчын, чытаюць мастацкую літаратуру. У Швецыі пакупнікі кніг — жанчыны паміж

20 і 30 гадамі. Кнігі пішуцца для іх. Кожны чалавек хоча бачыць у кнізе адлюстраванне свайго побыту, сваіх праблем, інакш ён страціць цікавасць. Тому жанчына папросту не можа праісці міма літаратурнага пытання. І не абавязкова кніга для жанчыны мусіць быць нізкапробнай. Класіка — «Ганна Карэніна» Льва Талстога — гэта асэнсанне сапыяльных праблем жанчыны таго часу, таго грамадства. Цяпер у Расіі ёсьць Людміла Уліцкая, яку ніяк не назавеш бульварнай пісьменніцай. Увогуле, падзел літаратуры — гэта не пытанне аўтара, а пытанне зместу, тэмы.

Кніга мусіць быць напісаная пра жанчыну, і яна не павінна

выступаць пабочным аўтам, дэкарацыям. Жаночая літаратура Беларусі мусіць знаіці свой голас, свой твар. Я бачу па сябрах, знаёмых, што тут дакладна падзеленія ролі жанчын і мужчын у грамадстве. У Швецыі мужчыны і жанчыны спрабуюць выйсці за рамкі сваіх роляў. Магчымы, тое не заўсёды атрымліваецца, але гэта актуальна ў сённяшнім грамадстве. Я не выключаю, што падзел роляў мае пад сабой рацыянальнае зерне, але шведы любяць усё новае, любяць эксперыменты. Для жанчыны з Усходняй Еўропы гендэрны ўзаемадносіны ў Швецыі часта шакуючы і нават непрывабныя.

У нас ёсьць конкурс «Прыз Аўгуста Стрынберга». Сёлета прыз атрымала пісьменніца, якая напісала дамскі раман. Яна казала, што хоча напісаць жаночы раман, аднавіць гэту традыцыю аповеду пра жанчыну, яе клопаты, перажыванні, і пляіваць ёй на раўнапраё. Але найбольш спрэчак выклікаюць аўтабіографічныя кнігі. Летасць адна пісьменніца напісала ў кнізе пра сваіх мужчын, што і як у яе з імі было, чым гэта скончылася. Усё з сапраўднымі імёнамі. Таямніца прыватнага жыцця перастае такой быць.

Калі гаварыць пра дзіцячу літаратуру, то яна шматабліч-

ная. Цяпер няма новай Астрыд Ліндгрэн. Але пісьменнікаў, што пішуць для дзяцей розных узростаў, многа. Дзіцячыя кнігі выходзяць сотнямі, плюс пераклады. Цяпер у Швецыі цэніцца нарвежская дзіцячая кніга, лічыцца, што нарвежцы падымаюць набалелыя тэмы. Напрыклад, адна з папулярных кнігах «Дзяўчынка», якая трапіла ў сцяну пра дзяўчынку, якая злілася з інтэр'ерам, была незаўажнай і ўрэшце з сілай разбіла гэту сцяну. Тая ж аўтарка напісала кнігу для дзяцей на табуяваную тэмую жыцця і смерці. Гісторыя пра жыццё жанчыны і яе сына-інваліда. Маці ведае, што памрэ, але бацька, што тады пра яе сына не будзе каму кла-паціца, і яна дае таблетку, каб сын памёр разам з ёй. Такая літаратура мусіць паказваць праўду жыцця, што бываюць розныя сітуацыі. Канешне, гэту кнігу не будуць чытаць усе дзеці, бо большасць усё ж любіць фэнтэзі, прыгодніцтва, дэтэктыўныя гісторыі. Але пра новы трэнд трэба было ўгадаць.

Пераможцамі літаратурнага конкурсу «Жанчына ў сучасным грамадстве», які праводзіў Саюз беларускіх пісьменнікаў, сталі празаік, драматург Галіна Багданава, пісьменніцы Данута Бічэль-Загнетава і Людміла Рублеўская. Лайрэаты конкурсу — Сяргей Егарэйчанка (дэбютаваў у «НЧ» «Аповесці пра чалавека, які не хадеў быць Богам»), Паліна Качаткова, Раіса Крывацэвіч, паэтка Любава Незабава, Анка Упала, Алеся Лапіцкая паэт-гумарыст Міхась Міранович.

Пасля няспыннай барацьбы за мір ва ўсім свеце, пабудовы камунізму, будаўніцтва БАМу ды асваення касмічнай прасторы тэма забеспечэння насельніцтва якансай бульбай была ці не найгалаўнейшай. Так і засталася нявырашанай.

Што там бульба! Як пачуў некалі ад аднаго варшавяніна, якому да спадобы прыйшліся дэмакратычныя і рынковыя рэформы, у варшаўскіх крамах зараз можна купіць што заўгодна, нават жывога кракадзіла. А на савецкую тушаніну ніхто нават не гляне. Вырасла пакаленне, якое і не чула пра такую смакату.

Некалькі дзён запар глядзеў украінскае тэлебачанне па розных спадарожнікаў каналах. Галоўная падзея і цэнтральная тэма — акцыя прадпрымальнікаў супраць прыніція новага падатковага кодэксу, які не адпавідае інтэрэсам бізнесу, а значыць і ўсёй Украіне. Тут было ўсё. І прымыя рэпартажы, і інтэрв'ю, і вычарпальная інфармацыя пра сутнасць патрабаванняў, пра рэакцыю ўладных структур.

Някіх «вашывых блох». Поўная павага і дэмантрацыя жадання да канструктыўнага вырашэння канфлікту. Кульмінацыйны момант — прыезд на Майдан Януковіча з весткай пра тое, што ён наклаў «вета» на праект кодэксу з прамерным фіiscalным ухілам.

Цяжка патлумачыць маладым, чаму мы прыбылой уладзе куплялі ту туцнную гнілую бульбу. Цяжка патлумачыць тым жа ўкраінцам, якія не здолыны зразумець, чаму мы такім жа чынам выбіраем сабе прэзідэнта.

► ДАБРАБЫТ

ПРА БУЛЬБУ і ВЫБАРЫ

Канстанцін СКУРАТОВІЧ

Аднойчы чытач напісаў мне, што нельга параўноўваць узроўні жыцця ў Беларусі і іншых краінах былога сацыялістычнага лагера.

На самай справе так: нават у Народнай Польшчы жылося лепей, чым у той жа БССР. Хоць сістэмы былі адноўлявальны, але ж шляхі да светлай будучыні выбіраліся розныя. Прыкладам, у Польшчы колгасы ды дзяржгасы былі створаны на базе гаспадарак, пакінутых уладальнікамі, якія былі вымушаны ўвогуле з'ехаць з краіны. Да сялян нельга было падступіцца і з такім «дзяржнарыхтоўкамі», якія біржы атрымлівалі землю і падаткі.

Досвед колішняга франтавіка падказаў дзядзьку, што рабіць. Праз знаёмага працарышыка ён «дастаў» некалькі бляшанак армейскай тушаніны. Як аказаўся, салдацкі «сухі пайёк» спраўдзіў сваё прызначэнне. Ужо на аўтобусным вакзале ў Беластоку дзядзька знайшоў прыемную пані, якая дазволіла бытому салдату пажыць у сваім дамку цэляя трох дні. Заадно дапамагла парадамі, куды звярнуцца, як даехаць...

Асабіста мне давялося наведаць Польшчу праз некалькі гадоў пасля «шокавай тэрапіі» Бальцаровіча, пра якую ў нас да гэтага часу кажуць, што яна разарыла палякаў. А мы, маўляў, на гэта не пайшлі і абраўші свой шлях — дзякуюць нам. Вось мы і «дзяжу» спажываючы штомесяц па 500 долараў, якія, мусіць, у некага ж ёсць.

Другі чытач піша, што з эканамічнага пункту гледжання не мае сенсу надаваць столькі ўвагі вытворчасці бульбы і коштам на яе. З той нагоды, што бульба для Беларусі не монакультура, не тое, што, прыкладам, рыс для

В'етнама. Насамрэч, бульба не адзіная і нават не асноўная культура для нашай краіны. Але мы звярнулі на яе ўвагу з большага тamu, што яна сёння заняла асобае месца ў палітычнай рыторыцы Лукашэнкі. Быццам бы пад яго мудрым кіраваннем сельская гаспадарка ўжо накарміла народ салам ды кілбасамі, напаіла малаком. А зараз трэба «падзягнучы бульбу» ды канчатковая закрыць сельгаспрыстаньне.

Ці не 4/5 усёй бульбы вырошчваецца ў гаспадарках насељніцтва, да якіх Лукашэнка не мае ніякага непасрэднага дачынення. Гэта пытанне — не яго маштабу, да таго ж яму зусім не цікава. З прыватных гаспадарак нельга спагнаць падаткі, бо яны адразу ж перастануць садзіць ту бульбу ўвогуле. Гэтыя гаспадаркі не атрымліваюць ад дзяржавы амаль ніякіх грошовых ды іншых рэсурсаў. Іх дзейніцца не паддаецца ні планаванию, ні рэгуляванню, і таму знаходзіцца па-за межамі вялікай палітыкі. Іншая справа, што падчас выбараў ён імкнецца з любой субстанцыяй прапагандысцкія плеўкі.

Але бульба, садавіна, гародніна амаль цалкам ці з большага вырошчваюцца ў гаспадарках насељніцтва і рэалізуюцца па рынках, што вызначаюць дынамікай попыту і прапановы. Калі ж улічыць, што толькі рынкавыя кошты нясуць сапраўдную інфармацыю пра сітуацыю ў эканоміцы, то кошты на названыя

вышэй тавары можна разглядзець як своеасаблівия індыкатары.

Паміж рынкамі і адміністрацыйна-коштавымі сістэмамі ёсць падабенства і такое ж змястоўнае непадабенства, як і паміж дэмакратычнымі выбарамі і іх імітацыяй. На рынку кожны пакупнік мае магчымасць выбраць тавар патрэбнай, на яго думку, якасці і ў колькасці, якая адпавядае колькасці грошай, ахвяраваных на пакупку. І тут за прыклад можна ўзяць кошты на бульбу. У жніўні (на жаль, сёлетніх дадзеных у мяне ніяма) 2008 года кілаграм бульбы ў сярэднім каштаваў 910 рублёў. Але разбежка пэнсіі была вельмі значнай: у Ваўкавыску, Шчучыні, Бабруйску кіло бульбы можна было набыць за 610–720 рублёў, а Глыбокім, Бярэзіне, Клімавічах — па 1050–1380 рублёў. Чаму так, гэта пытанне для эканамістуў-аналітыкаў. Але кожнаму пакупніку такі «прайс» наглядна паказвае: хочаш таніней бульбы, бяры фуру і кіруй на Ваўкавыск.

Калі ж цэны ўстанаўліваюцца зверху, то дзейнічае прынцып — хочаш еш, а хочаш плюй. Але звычайна так адбываецца, што паплююць-паплююць, дыў бяруць, што даюць. Гнілую бульбу. Або кандыдата ў презідэнты, якога на-

столькі паўсюль (на тэлебачанні, у газетах, на радыё) многа, што для іншых не застаецца самага малень-кага месца. За савецкім часам так было і з бульбай. Паўсюдна яна была таніней, каштавала капейкі, і адной і той жа якасці — 30% да-водзілася адразу выкідаць, а яшчэ 30% — як шалупінне пасля чысткі. Нашто ўжо свіні непераборлівыя, але і тыя круцілі лыгчамі.

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

TV

13 СНЕЖНЯ, ПАНЯДЗЕЛАК

НТВ

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.15 Навіны.
06.05, 07.10, 08.15 «Добрай раніцы, Беларусь!».
06.45 Nota Bene.
07.05, 08.10, 18.50, 01.05 Зона X.
07.30, 08.25, 11.55 Дзялово жыццё.
08.30 «У свеце матараў».
09.10 «У цэнтры ўвагі».
10.35 Культурныя людзі.
11.05 Меладраматичныя серыял «Маруся».
12.15 Камедыяна меладрама «Елка, трусы, папугай» (Украіна).
14.05 Ток-шоў «Мая цудоўная няня».
15.20, 19.15 Навіны рэгіёна.
15.40 «OFF STAGE LIFE».
16.05 Nota Bene.
16.30 Серыял «Спальны раён» (Расія).
17.10 Меладраматичныя серыял «Маруся».
18.20 Программа «Акно ў Еўропу».
19.25 «КЕНО».
19.30 «Арэна». Программа аб спорце.
19.55 «Ход у адказ». Ток-шоў.
21.00 Панарама.
21.55 Актуальнае інтэрв'ю.
22.10 Серыял «Доктар Хаўс-5» (ЗША).
23.30 Камедыяны трывалер «Рызыкучы жыццём» (ЗША).
01.10 Дзень спорту.

Н

06.00, 09.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.30, 23.00 Нашы навіны.
06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».
09.05 Контуры.
10.10 «Жыць здорава!».
11.05, 13.05, 16.10, 18.15, 21.00, 23.15 Навіны спорту.
11.10 «Выклик». Шматсерыйны фільм.
12.20 «Дэтэктывы».
13.10 «Кантрольны закуп».
13.45 «Модны прысуд».
14.50 «Зразумець. Прабачыць».
15.25 «Хачу ведаць».

Н

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.10, 18.00, 19.00, 23.15 Навіны.
06.05 Дзень спорту.
06.10, 07.10, 08.15 «Добрай раніцы, Беларусь!».
07.05, 08.10, 18.50, 01.30 Зона X.
07.30, 08.30, 11.55 Дзялово жыццё.
08.35 «Арэна». Программа аб спорце.
09.15 Камедыяна меладрама «Маргоша».
10.10 Серыял «Спальны раён» (Расія).
10.45 Меладраматичныя серыял «Маруся».
11.40 Актуальнае інтэрв'ю.
12.10 Меладрама «Варанька» (Расія).
14.05 «Ход у адказ». Ток-шоў.
15.20, 19.15 Навіны рэгіёна.
15.45 Патрабуеца.
16.05 Відэафільм АНТ цыклу «Зямля беларуская».
16.15 Відэафільм АНТ «Дзіцяча Еўрабачанне - 2010. за кадрам».
16.40 Хранікальна-документальны цыкл «Гарачыя кропкі» (Беларусь).
17.10 Серыял «Спальны раён» (Расія).
17.45 Меладраматичныя серыял «Маруся».
19.25 «КЕНО».
19.30 «Сфера інтэрсаў».
19.55 Камедыяна меладрама «Маргоша».
21.00 Панарама.
21.55 Актуальнае інтэрв'ю.
22.10 Серыял «Доктар Хаўс-5» (ЗША).
23.30 Прэм'ера. Камедыя «Аднойчы ў Версалі» (Францыя).
01.35 Дзень спорту.

Н

06.00, 09.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.30, 23.00 Нашы навіны.
06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».
09.05 «Жыць здорава!».
10.25 «Мая жонка мяне прычаравала». Шматсерыйны фільм.
11.05 Навіны спорту.
11.10 «Выклик». Шматсерыйны фільм.
12.20 «Дэтэктывы».
13.05 Навіны спорту.
13.10 «Кантрольны закуп».

16.15 «Дзікі маладнік».
16.50 АНТ прадстаўляе: «Бітва тытанаў».
18.20 «Зваротны адлік».
19.00 Чакай мяне.
20.00 Час.
21.05 АНТ прадстаўляе: «Выбар +. Адмысловы выпуск».
23.20 АНТ прадстаўляе: «Уладзімір Співаку запрашае...».
00.45 «Віёла Тараканава. У свеце злачынага запалу». Шматсерыйны фільм.
01.35 Начныя навіны.

Н

06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
06.10 «Мінічына».
06.20 «Раніца. Студыя добра гастро».
07.40 «СТБ-спорт».
08.30 «Тыдзень».
09.35 «Вялікі сняданак».
10.05 «Пляць гісторый».
10.40 «Багатая і хаханая». Тэленавэла.
11.40 «Званая вячэра».
12.35 «Фантастика пад грыфам «Сакрэтна».
13.50 «Зорныя рынкі».
15.00 Канцэрт М. Задорнова.
16.00 СТБ прадстаўляе: «КультУРА!».
16.50 «Рэпарцёрская гісторыя».
17.10 «Наша справа».
17.20 «Мінічына».
17.30 «Званая вячэра».
18.30 «Дарослья гульні». Серыял.
20.00 «Сталічныя падрабязнасці».
20.10 «СТБ-спорт».
20.15 «У тэму».
20.30 Фільм «Ніколі не забуду цябе!». Расія.
22.55 «Сталічны футбól».
23.25 Фільм «Паварот». ЗША-Францыя.

Н

06.35 Моладзеўы серыял «Універ» (Расія).
07.00 ЛАДная раніца.
08.00 Тэлебарометр.
08.05 Дэтэктыўны серыял «Чыста англійскія забойствы» (Вялікабрытанія).

09.00 Серыял «Сямейны дом» (Расія).
10.10 Меладраматичныя серыял «Разумнікі» (ЗША).
11.55 Пра маастацтва.
12.25 Школа рамонту.
13.25 Меладраматичныя серыял «Пакахай мяне зноў» (Мексіка). Заключная серыя.
14.20 «Расшыфраваць дрэс-код». Дакументальная-пазнавальніцы цыкл (Францыя).
14.50 Мультсерыйял «Дракончык і яго сябры» (Канада).
15.15 Пазакласная гадзіна.
15.30 Тэлебарометр.

15.50 Дэтэктыўны серыял «Налётчыкі».
16.45 Дэтэктыўны серыял «Чиста англійскія забойствы» (Вялікабрытанія).
17.50 Серыял «Сямейны дом» (Расія).
18.55 Хакей. Чэмпіянат свету U-20. Украіна-Беларусь. Прамая трансляцыя.
21.20 Кальханка.
21.35 Тэлебарометр.
21.40 Актуальнае інтэрв'ю.
21.55 Futbol. Чэмпіянат Англіі. Прэм'ер-ліга. Манчэстэр Юнайтэд-Арсенал. Прамая трансляцыя.
23.55 Авертайм.
00.25 Futbol. Чэмпіянат Англіі. Прэм'ер-ліга. Агляд тура.

Россия

01.20 Дэтэктыўны серыял «Налётчыкі».

Россия

07.00 «Раніца Pacii».
09.00 «Карціна свету».
09.55 Надвор'е на тыдзень.
10.00 «Гарадок».
10.20 «Ранічнія пошта».
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Весткі.
11.30 «Ефрасіння». Тэлесерыял.
12.20 «Кулагін і партнёры».
12.50 «Пакой смеху».
13.50, 16.50, 19.50, 23.35 Навіны - Беларусь.
14.30 «Аб самым галоўным». Ток-шоў.
15.25 «Справаўднае жыццё».
16.15 Тэлесерыял «Дворык».
17.20 «Кулагін і партнёры».
17.50 Тэлесерыял «Чорная багіня». Расія.
18.50 «Ефрасіння». Тэлесерыял.
20.30 Тэлесерыял «Вы заказавалі забойства».

22.20 Тэлесерыял «Целаахоўнік».
23.20 «Нічога асабістага».
23.45 «Весткі.ru».
00.05 «Прыгажосць па-савецку. Лёс манекеншчыцы». Дакументальны фільм.

НТВ

06.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 23.40 Сёння.
06.05 Інфармацыйны канал «НТВ раніцай».
08.35 «Программа Максімум».
09.35 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».
10.20 «Кулінарыя падыннак».
11.20 «Чытальня».
12.05 «Да суду».
13.35 Баявік «Кодэкс гонару».
15.10 «Справа густу».
15.35 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».
16.25 Серыял «Вяртанне Мухтара».
18.35 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».
19.35 Крымінальны серыял «Ліцейны».
21.40 Серыял «Брат за брата».
00.05 «Сумленны панядзелак».
01.00 «Школа зласлоўя».

Еўрапорт

09.30 «Еўрапорт за чистую планету». Часопіс.
09.35 Лёгкая атлетыка. Бег па перасечанай мясцовасці. Чэмпіянат Еўропы. Албуфейра (Партугалія).
10.30, 14.15, 02.00 Горныя лыжы. Кубак свету. Мужчыны. Слалам. Валь д'Ізэр (Францыя). Спраба 2.
11.00, 14.45, 21.00 Біятлон. Кубак свету. Мужчыны. Эстафета. Хахфільцэн (Аўстрый).
12.00 Біятлон. Кубак свету. Жанчыны. Гонка пераследу. Хахфільцэн (Аўстрый).
12.30, 16.00, 21.00 Скачкі на лыжах з трампліна. Кубак свету. HS 205. Гарааху (Чэхія).
13.30, 01.15 Горныя лыжы. Кубак свету. Жанчыны. Слалам-гіганц. Сэнт-Морыц (Швейцарыя). Спраба 2.
17.00 Снукер. Чэмпіянат Вялікабрытаніі. Телфорд (Вялікабрытанія). Фінал.
19.00 Futbol. Госць тыдня. Часопіс.
19.15 Futbol. Еўрагалы. Часопіс.

19.45 Futbol. Клуб чэмпіёнаў. Часопіс.
21.50 «Вось дык так!!».
22.00 Пра рэстлінг. Агляд WWE.
22.30 Пра рэстлінг. Vintage Collection. ЗША.
23.30 Futbol. Еўрагалы. Часопіс.
00.00 Futbol. Клуб чэмпіёнаў. Часопіс.
02.25 «Спартовае вандраванне. Конны спорт». Часопіс.

БЕЛСАТ

07.00 Тыдзень у «Аб'ектыве».
07.30 Выбары-2010.
07.45 Гісторыя пад знакам Пагоні (спазнаваўчая праграма): «Род Астрожскіх».
08.00 Прэс-экспрэс (агляд медыяў).
08.15 ПраСвет.
08.40 Эксперт.
09.00 Грыбінавая калекцыя.
09.35 Мойнік (лінгвістyczная праграма).
09.40 Басанож па свеце: «Касміты».
10.10 Дакументальнае гадзіна: «Камунізм: гісторыя адной ілюзіі», дак. фільм, Германія: 1 серыя, «Ленінская рэвалюцыя».
11.00 Два на аднаго: Азбука маладых.
11.35 «Час гонару», серыял: 7 серыя.
12.20 Фільматэка майстроў: «Ангельскі тракт», маст. фільм, 2006 г., Вялікабрытанія-Іспанія-ЗША.
17.00 Аб'ектыв (агляд падзеяў дні).
17.10 Выбары-2010.
17.25 «Мой родны горад», серыял.
17.50 «Час гонару», серыял: 7 серыя.
18.15 Два на аднаго: Азбука маладых.
19.05 «Госць белсату».
19.35 Прэс-экспрэс (агляд медыяў).
19.50 Калыханка для самых маленьких.
20.00 Еўропа сёня.
20.30 Блізкая гісторыя. Іншы погляд: «Забойства напярэдадні вясны», Польшча.
21.00 Аб'ектыв (галоўнае выданне).
21.30 Выбары-2010.
21.45 Рэмарка (культурніцкая праграма).
22.05 Два на аднаго: Азбука маладых.
22.45 Фільматэка майстроў: «Ангельскі тракт», маст. фільм, 2006 г., Вялікабрытанія-Іспанія-ЗША.
00.40 Аб'ектыв.

14 СНЕЖНЯ, АЎТОРАК

Н

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.10, 18.00, 19.00, 23.15 Навіны.
06.05 Дзень спорту.
06.10, 07.10, 08.15 «Добрай раніцы, Беларусь!».
07.05, 08.10, 18.50, 01.30 Зона X.
07.30, 08.30, 11.55 Дзялово жыццё.
08.35 «Арэна». Программа аб спорце.
09.15 Камедыяна меладрама «Маргоша».
10.10 Серыял «Спальны раён» (Расія).
10.45 Меладраматичныя серыял «Маруся».
11.40 Актуальнае інтэрв'ю.
12.10 Меладрама «Варанька» (Расія).
14.05 «Ход у адказ». Ток-шоў.
15.20, 19.15 Навіны рэгіёна.
15.45 Патрабуеца.
16.05 Відэафільм АНТ цыклу «Зямля беларуская».
16.15 Відэафільм АНТ «Дзіцяча Еўрабачанне - 2010. за кадрам».
16.40 Хранікальна-документальны цыкл «Гарачыя кропкі» (Беларусь).
17.10 Серыял «Спальны раён» (Расія).
17.45 Меладраматичныя серыял «Маруся».
19.25 «КЕНО».
19.30 «Сфера інтэрсаў».
19.55 Камедыяна меладрама «Маргоша».
21.00 Панарама.
21.55 Актуальнае інтэрв'ю.
22.10 Серыял «Доктар Хаўс-5» (ЗША).
23.30 Прэм'ера. Камедыя «Аднойчы ў Версалі» (Францыя).
01.35 Дзень спорту.

Н

06.00, 09.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.30, 23.00 Нашы навіны.
06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».
09.05 «Жыць здорава!».
10.25 «Мая жонка мяне прычаравала». Шматсерыйны фільм.
11.05 Навіны спорту.
11.10 «Выклик». Шматсерыйны фільм.
12.20 «Дэтэктывы».
13.05 Навіны спорту.
13.10 «Кантрольны закуп».

13.45 «Модны прысуд».
14.50 «Зразумець. Прабачыць».
15.25 «Хачу ведаць».
16.10 Навіны спорту.
16.15 «Заручальны пярсцёнак». Шматсерыйны фільм.
17.05 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.
18.15 Навіны спорту.
18.20 «Часлаўская разам». Серыял.
18.55 «Хай кажуць».
20.00 Час.
21.00 Навіны спорту.
21.05 АНТ прадстаўляе:

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

8

15 СНЕЖНЯ, СЕРАДА

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.15 Навіны. 06.05 Дзень спорту.

06.10, 07.10, 08.15 «Добрый раніцы, Беларусь!».

07.05, 08.10, 18.50, 01.15 Зона Х.

07.30, 11.55 Дзялівое жыццё.

08.35 Сфера інтэрсаў.

09.10 Камедыяна меладрама «Маргоша».

10.10 Серыял «Спальны раён» (Расія).

10.45 Меладраматычны серыял «Маруся».

11.40 Актульнае інтэрв'ю.

12.10 Меладрама «Шчасце маё» (Расія).

14.05 Здароўе.

14.30 Альманах вандравання.

15.20, 19.15 Навіны рэгіёна.

15.40 «OFF STAGE LIFE».

16.05 Інформацыйная праграма «Акно ў Еўропу».

16.25 «Праверка чутак».

17.05 Серыял «Стальны раён» (Расія).

17.40 Меладраматычны серыял «Маруся».

19.25 «Спортлато 5 з 36». Забайляльнае шоў.

19.30 «КЕНО».

19.35 Зямельнае пытанне.

20.00 Камедыяна меладрама «Маргоша».

21.00 Панарама.

21.55 Актульнае інтэрв'ю.

22.10 Серыял «Доктар Хаўс - 5» (ЗША).

23.15 Прэм'ера. Рамантычная камедыя «Забыталаі ў каханні» (Германія).

01.20 Дзень спорту.

- 15.25 «Хачу ведаць».
- 16.10 Навіны спорту.
- 16.15 «Заручальны пярсцёнак». Шматсерыйны фільм.
- 17.05 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.
- 18.15 Навіны спорту.
- 18.20 «Шчаслівая разам». Серыял.
- 18.55 «Хай кажуць».
- 20.00 Час.
- 21.00 Навіны спорту.
- 21.05 АНТ прадстаўляе: «Выбар +. Адмысловы выпуск».
- 23.15 Навіны спорту.
- 23.20 АНТ прадстаўляе: «Уладзімір Співакоў запрашае...».
- 00.45 «Віёла Тараканава. У свеце злачынага запалу». Шматсерыйны фільм.
- 01.35 Начныя навіны.

- 06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
- 06.10 «Мінішчына».
- 06.20 «Раніца. Студыя добра гастрою».
- 07.40 «СТБ-спорт».
- 08.30 «Меч». Серыял. Заключная серыя.
- 09.30 «Аўтапанарама».
- 10.00 «Пляць гісторый».
- 10.40 «Багатая і каханая». Тэленавэла.
- 11.30 «Далёкая сваякі».
- 11.40 «Званая вячэр».
- 12.35 «Дарослья гульні». Серыял.
- 13.50 «Не хлусі мне!».
- 14.40 «Студэнты International». Серыял.
- 15.30 «Дурні, дарогі, гроши». Гумарыстычны серыял.
- 16.50 «Новыя падарожжы дылетанта».
- 17.20 «Мінішчына».
- 17.30 «Званая вячэр».
- 18.30 «Дарослья гульні». Серыял.
- 20.00 «Сталічныя падрабязнасці».
- 20.10 «СТБ-спорт».
- 20.15 «Добры вечар, маляня».
- 20.25 «Правілы згону». Серыял.
- 21.25 «Пляць хвілін».
- 21.30 «Мінск і мінчане».
- 22.05 «Дабро пажаліца».
- 22.55 Прэм'ера! СТБ прадстаўляе: «Місія сакрэтная. Гісторыя знешніяй выведкі Беларусі». 1-я серыя.

16 СНЕЖНЯ, ЧАЦВЕР

06.00, 09.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.30, 23.00 Нашы навіны.

06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

09.05 «Жыць здорава!».

10.25 «Мая жонка мяне прычараўала».

Шматсерыйны фільм.

11.05 Навіны спорту.

11.10 «Выклюкі». Шматсерыйны фільм.

12.20 «Дэтэктывы».

13.05 Навіны спорту.

13.10 «Кантрольны закуп».

13.45 «Модны прысуд».

14.50 «Зразумець. Прабачыць».

15.25 «Хачу ведаць».

- 16.10 Навіны спорту.
- 16.15 «Заручальны пярсцёнак». Шматсерыйны фільм.
- 17.05 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.
- 18.15 Навіны спорту.
- 18.20 «Шчаслівая разам». Серыял.
- 18.55 «Хай кажуць».
- 20.00 Час.
- 21.00 Навіны спорту.
- 21.05 АНТ прадстаўляе: «Выбар +. Адмысловы выпуск».
- 23.15 Навіны спорту.
- 23.20 АНТ прадстаўляе: «Уладзімір Співакоў запрашае...».
- 00.45 «Віёла Тараканава. У свеце злачынага запалу». Шматсерыйны фільм.
- 01.35 Начныя навіны.

- 06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
- 06.10 «Мінішчына».
- 06.20 «Раніца. Студыя добра гастрою».
- 07.40 «СТБ-спорт».
- 07.45 «Раніца. Студыя добра гастрою».
- 08.30 «Правілы згону». Серыял.
- 09.30 «Дабро пажаліца».
- 10.00 «Пляць гісторый».
- 10.40 «Багатая і каханая». Тэленавэла.
- 11.30 «Далёкая сваякі».
- 11.40 «Званая вячэр».
- 12.35 «Дарослья гульні». Серыял.
- 13.50 «Не хлусі мне!».
- 14.40 «Студэнты International». Серыял.
- 15.30 «Дурні, дарогі, гроши». Гумарыстычны серыял.
- 16.50 «Добры дзень, доктар!».
- 17.20 «Мінішчына».
- 17.30 «Званая вячэр».
- 18.30 «Дарослья гульні». Серыял.
- 20.00 «Сталічныя падрабязнасці».
- 20.10 «СТБ-спорт».
- 20.15 «Добры вечар, маляня».
- 20.25 «Правілы згону». Серыял.
- 21.25 «Пляць хвілін».
- 21.30 «Праўда».
- 22.05 «Аўтапанарама».
- 22.55 Прэм'ера! СТБ прадстаўляе: «Місія сакрэтная. Гісторыя знешніяй выведкі Беларусі». 2-я серыя.
- 23.30 «Дурні, дарогі, гроши». Гумарыстычны

- 23.30 «Дурні, дарогі, гроши». Гумарыстычны серыял.
- 00.25 «Спецкар аддзела расследаванняў». Серыял.
- 01.20 «Баец Нараджэнне легенды». Серыял.

- 06.35 Моладзеўы серыял «Універ» (Расія).
- 07.00 ЛАДная раніца.
- 08.00 Тэлебарометр.

- 08.05 Камедыйны серыял «Інтэрны».
- 08.35 Дэтэктыўны серыял «Чыста англійскія забойствы» (Вялікабрытанія).
- 09.35 Серыял «Сямейны дом» (Расія).
- 10.45 Камедыя «Шукальнікі шчасця».
- 12.15 Спарт-кадр.
- 12.45 «Рэптарцёр «Беларускай часіны».
- 13.35 Медычны таемніцы.
- 14.05 Дача здароўя.
- 14.40 Сямейная меладрама «Бомж» (Украіна). 2-я серыя.
- 15.40 Пазакласная гадзіна.

- 15.55 Дэтэктыўны серыял «Налётчыкі».
- 16.00 Дэтэктыўны серыял «Чыста англійскія забойствы» (Вялікабрытанія).
- 18.00 Серыял «Сямейны дом» (Расія).
- 19.05 Беларускай часіна.
- 19.50 Футбол. Ліга Еўропы УЕФА. А3 Альма-АТА-БАТЭ. Прамая трансляцыя.
- 20.00 «Дачны афіціз».
- 21.05 «Развод па-руську».
- 22.05 «Да суду».
- 23.35 Баявік «Кодэкс гонару».
- 24.00 «Справа густу».

- 24.35 «Агліяд. Надзвычайнай здарэнне».
- 25.00 «Дачны афіціз».
- 26.00 «Развод па-руську».
- 27.05 «Да суду».
- 28.35 Баявік «Кодэкс гонару».
- 29.00 «Справа густу».
- 30.35 «Агліяд. Надзвычайнай здарэнне».
- 31.00 «Дачны афіціз».
- 32.00 «Развод па-руську».
- 33.05 «Да суду».
- 34.35 Баявік «Кодэкс гонару».
- 35.00 «Справа густу».
- 36.35 «Агліяд. Надзвычайнай здарэнне».
- 37.00 «Дачны афіціз».
- 38.00 «Развод па-руську».
- 39.05 «Да суду».
- 40.35 Баявік «Кодэкс гонару».
- 41.00 «Справа густу».
- 42.35 «Агліяд. Надзвычайнай здарэнне».
- 43.00 «Дачны афіціз».
- 44.00 «Развод па-руську».
- 45.05 «Да суду».
- 46.35 Баявік «Кодэкс гонару».
- 47.00 «Справа густу».
- 48.35 «Агліяд. Надзвычайнай здарэнне».
- 49.00 «Дачны афіціз».
- 50.05 «Развод па-руську».
- 51.35 «Да суду».
- 52.00 «Баявік «Кодэкс гонару».
- 53.00 «Справа густу».
- 54.35 «Агліяд. Надзвычайнай здарэнне».
- 55.00 «Дачны афіціз».
- 56.05 «Развод па-руську».
- 57.35 «Да суду».
- 58.00 «Баявік «Кодэкс гонару».
- 59.35 «Справа густу».
- 60.00 «Агліяд. Надзвычайнай здарэнне».
- 61.00 «Дачны афіціз».
- 62.00 «Развод па-руську».
- 63.05 «Да суду».
- 64.35 Баявік «Кодэкс гонару».
- 65.00 «Справа густу».
- 66.35 «Агліяд. Надзвычайнай здарэнне».
- 67.00 «Дачны афіціз».
- 68.05 «Развод па-руську».
- 69.35 «Да суду».
- 70.00 «Баявік «Кодэкс гонару».
- 71.00 «Справа густу».
- 72.35 «Агліяд. Надзвычайнай здарэнне».
- 73.00 «Дачны афіціз».
- 74.05 «Развод па-руську».
- 75.35 «Да суду».
- 76.00 «Баявік «Кодэкс гонару».
- 77.00 «Справа густу».
- 78.35 «Агліяд. Надзвычайнай здарэнне».
- 79.00 «Дачны афіціз».
- 80.05 «Развод па-руську».
- 81.35 «Да суду».
- 82.00 «Баявік «Кодэкс гонару».
- 83.00 «Справа густу».
- 84.35 «Агліяд. Надзвычайнай здарэнне».
- 85.00 «Дачны афіціз».
- 86.05 «Развод па-руську».
- 87.35 «Да суду».
- 88.00 «Баявік «Кодэкс гонару».
- 89.00 «Справа густу».
- 90.35 «Агліяд. Надзвычайнай здарэнне».
- 91.00 «Дачны афіціз».
- 92.05 «Развод па-руську».
- 93.35 «Да суду».
- 94.00 «Баявік «Кодэкс гонару».
- 95.00 «Справа густу».
- 96.35 «Агліяд. Надзвычайнай здарэнне».
- 97.00 «Дачны афіціз».
- 98.05 «Развод па-руську».
- 99.35 «Да суду».
- 100.00 «Баявік «Кодэкс гонару».
- 101.00 «Справа густу».
- 102.35 «Агліяд. Надзвычайнай здарэнне».
- 103.00 «Дачны афіціз».
- 104.05 «Развод па-руську».
- 105.35 «Да суду».
- 106.00 «Баявік «Кодэкс гонару».
- 107.00 «Справа густу».
- 108.35 «Агліяд. Надзвычайнай здарэнне».
- 109.00 «Дачны афіціз».
- 110.05 «Развод па-руську».
- 111.35 «Да суду».
- 112.00 «Баявік «Кодэкс гонару».
- 113.00 «Справа густу».
- 114.35 «Агліяд. Надзвычайнай здарэнне».
- 115.00 «Дачны афіціз».
- 116.05 «Развод па-руську».
- 117.35 «Да суду».
- 118.00 «Баявік «Кодэкс гонару»

17 СНЕЖНЯ, ПЯТНІЦА

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 00.00 Навіны.

06.05 Дзень спорту.

06.10, 07.10, 08.15 «Добрый раніцы, Беларусь!».

07.05, 08.10 Зона Х.

07.30, 11.50 Дзялівое жыццё.

08.35 Сфера інтэрсаў.

09.10 Камедыяна меладрама «Маргоша».

10.10 Серыял «Спальни раён» (Расія).

10.45 Меладраматычны серыял «Маруся».

11.40 Актульнае інтэрв'ю.

12.10 Прэм'ера. Камедыяна меладрама «Трамвай у Парыж» (беларусьфільм).

14.05 «Школа доктара Камароўскага» (Україна). Ток-шоў.

14.30 Кулінарнае шоў «Кухар дома» (ЗША).

15.20, 19.15 Навіны рэгіёна.

15.40 «Патрабуецца».

16.05 Дакументальна-біяграфічны цыкл «Мая праўда» (Україна).

16.50 Жаноче ток-шоў «Жыццё як жыццё».

17.50 Меладраматычны серыял «Маруся».

19.25 «КЕНО».

19.30 «Зона Х». Вынікі тыдня.

19.55 Камедыяна меладрама «Маргоша».

21.00 Панарама.

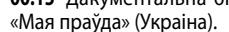
21.55 Актульнае інтэрв'ю.

22.10 Камедыя «Невалашка» (Расія).

00.15 Дак. цыкл «Зорнае жыццё» (Україна).

01.05 Дак. цыкл «Зорнае жыццё» (Україна).

01.50 Дзень спорту.

06.00, 09.00, 11.00, 13.00 Нашы навіны.

06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

09.05 «Жыць здорава!».

10.25 «Мая жонка мяне прычараўала».

Шматсерыйны фільм.

11.05 Навіны спорту.

11.10 «Выклюкі». Шматсерыйны фільм.

12.20 «Дэтэктыўы».

13.05 Навіны спорту.

13.10 «Кантрольны закуп».

13.45 «Модны прысуд».

14.50 «Зразумець. Прабачыць».

15.25 «Хачу ведаць».

16.00 Нашы навіны.

16.10 Навіны спорту.

16.15 «Заручальны пярсцёнак». Шматсерыйны фільм.

17.05 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.

18.00 Нашы навіны.

18.15 Навіны спорту.

18.20 «Чакай мяне». Беларусь.

18.55 «Поле чудаў».

20.00 Час.

20.30 Нашы навіны.

21.00 Навіны спорту.

21.05 АНТ прадстаўляе: «Што? Дзе? Калі?»

у Беларусі. Зімовая серыя гульняў.

22.45 Наша «Белараша».

23.20 Цырымонія ўручэння народнай прэмii «Залаты грамафон».

02.30 Начныя навіны.

06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30

«24 гадзіны».

06.10 «Міншчына».

06.20 «Раніца. Студыя добра гастро».

07.40 «СТБ-спорт».

08.30 «Правілы згону». Серыял.

09.30 «Ўутапанарама».

10.00 «Пляц гісторый».

10.40 «Багатая і хаханая». Тэленавэла.

11.30 «Далёкая сваякі».

11.40 «Званая вячэр».

12.35 «Дарослья гульня». Серыял.

13.50 «Не хлуси мне!».

14.40 «Студэнты International». Серыял.

15.30 «Дурні, дарогі, гроши». Гумарыстычны серыял.

16.50 «Рэпарцёрская гісторыі».

17.20 «Міншчына».

17.30 «Званая вячэр».

18.30 Ток-шоў «Лё».

20.00 «Сталічнай падрабязнасці».

20.10 «СТБ-спорт».

20.15 «Добры вечар, маляня».

20.25 Фільм «Блізнюк». Францыя, 1984 г.

22.55 «Гарачы лёд».

23.25 «Відзвімо-невідзьмо». Агляд міжнароднага шоў-бізнесу.

00.10 Фільм «Электра». ЗША-Канада.

01.45 «Сакрэтныя матэрыялы». Серыял.

02.25 «Дзяўчата».

07.00 ЛАДная раніца.

08.00 Тэлебарометр.

08.05 Час футбольу.

08.30, 16.15 Дэтэктыўны серыял «Чыста англійскія забойствы» (Вялікабрытанія).

09.35 Серыял «Сямейны дом» (Расія).

10.40 Дак. фільм «Час патрыётаў».

11.15 Гаспадар.

11.40 Кінастрыбы.

12.00 Жывы гук.

12.40 Меладрама «Дунечка».

14.35 «Расшыфраваць дрэс-код». Дакумен-

тальнавізіяны цыкл (Францыя).

15.05 Пазакласная гадзіна.

15.20 Дэтэктыўны серыял «Налётчыкі».

17.20 Уё аў бяспечы.

17.50 Серыял «Сямейны дом» (Расія).

18.55 «Хакей, Чэмпіянат свету U-20. Бела-

русь-Вялікабрытанія. Прамая трансляцыя.

У перапынку: Калыханка.

21.15 Тэлебарометр.

21.20 «Рэпарцёр «Беларускі часіны».

22.10 «Бітва экстрасенсаў».

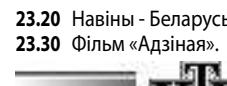
23.20 «Пра маастрактва».

23.45 Дыялогі аў рыбалцы.

00.15 Дэтэктыўны серыял «Налётчыкі».

01.00 Футбол. Ліга Еўропы УЕФА. Агляд.

02.30 Начныя навіны.

23.20 Навіны - Беларусь.

23.30 Фільм «Адзінай».

HTB

06.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сёння.

06.05 Інфармацыйны канал «HTB ран-

цай».

08.30 «Мама ў вялікім горадзе».

09.00 «У зоне адмысловай рызыкі».

09.35 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».

10.20 «У зоне добры дзень».

11.10 «Справа цёмнай». Гістарычны дэтэк-

тыў.

12.05 «Да суду».

13.35 Баявік «Кодэкс гонару».

15.10 «Прафесія-рэпарцёр».

15.35 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».

16.25 Серыял «Вяртранне Мухтара».

18.35 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».

19.35 «Следства вялі...».

20.35 «Надзвычайнае здарэнне. Расследа-

ванне».

21.00 Прэм'ера. «Гісторыя ўсерасійскага

змані».

23.00 Спецвыпуск. «Апошнія слова».

00.10 Трылер «Той, што не пакідае след».

БЕЛСАТ

07.00 Аб'ектыў.

07.20 Выбары-2010.

07.45 Праект «Будучыня».

08.10 Два на аднаго: Азбука маладых.

08.45 Р

19 СНЕЖНЯ, НЯДЗЕЛЯ

07.10 Дзень спорту.
07.20 Музичная камедыя «Сем старых і адна дзэгучына» (СССР).
08.00, 10.00, 11.00, 13.00, 14.00, 16.00, 18.00, 20.00, 23.30 Навіны. Адмисловы выпуск.
09.00, 12.00, 15.00, 19.00 Навіны.
09.25 «Арсенал».
10.15 «Беларусь адкрыта свету». Канцэртная праграма.
12.25 Народная камедыя «Белая Рось».
15.20 Навіны рэгіёна.
15.35 «Беларусь адкрыта свету». Канцэртная праграма.
17.05 Суперлato.
18.30 «Славянскі базар», Абранае.
19.30 «Спортлато 5 з 36». Задаўляльнае шоў.
19.50 «КЕНО».
21.00 Інфармацыйны канал.

07.00, 08.00, 09.00 Нашы навіны.
07.10 «Нядзельная раніца».
09.10 Нядзельная пропаведзь.
09.25 Серыял «Мая выдатная няня».
10.00 Нашы навіны.
10.15 «Залатая калекцыя «Пясняроў».
11.00 Нашы навіны.
11.15 «Залатая калекцыя «Пясняроў».
Працяг.
12.00 Нашы навіны.
12.15 «Залатая калекцыя «Пясняроў».
Працяг.
13.00 Нашы навіны.
13.15 Тэлечасопіс «Звяз».
13.45 «Давай ажэнімся!».
14.00 Нашы навіны.
14.15 «Давай ажэнімся!». Працяг.
15.00 Нашы навіны.
15.15 «Брэйн-рынг».
16.00 Нашы навіны.
16.15 «Брэйн-рынг». Працяг.
16.30 «Бітва тытанаў».
17.00 Нашы навіны.
17.15 «Бітва тытанаў». Працяг.
18.00 Нашы навіны.
18.15 «Музичны суд». Фінал.

19.00 Нашы навіны.
19.15 «Музичны суд». Фінал. Працяг.
20.00 Контуры.
21.05 Выбары-2010. Прамы эфір.
23.25 Прэм'ера сезону «Лёд і полымя».
02.25 Фільм «Ідалга».
05.20 «Дэтэктывы».

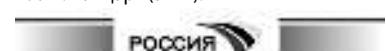
06.20 Фільм. СССР, 1977 г.
07.30 «24 гадзіны».
07.40 Фільм «На спіне ў чорнага ката». Беларусь, 2008 г.
09.00 «Гаворыць і паказвае Мінск».
09.30 «Аўтапанарама».
10.00 «Відавочнік прадстаўляе: саме смешнае».
10.30 «24 гадзіны».
10.40 «Вялікі сняданак».
11.20 «Салдаты. Залатая серыя».
13.00 «Добры дзень, доктар!».
13.30 «24 гадзіны».
13.50 Фільм «Пакроўская вароты». СССР.

16.30 «24 гадзіны».
16.50 «Ля параднага пад'езду».
17.25 Фільм «Чаклун і Румба». Беларусь, 2007 г.
19.00 «Аўтапанарама».
19.30 «Тыдзень».
21.10 СТБ прадстаўляе: юбілейны канцэрт ансамбля «Сябры».
00.05 Фільм «Пяшчотная зіма». Беларусь-Расія, 2005 г.

07.20 Дабравест.
07.45 Mір вашай хаче.
08.00, 09.00, 12.00, 15.00 Навіны. Адмисловы выпуск.
08.10 Кінаспробы.
08.25 Медычныя таемніцы.
09.15 Дак/фільм «Час патрыёта».
09.50 Школа рамонту.
10.55 Бухта капітанаў.
12.20 Канцэртная праграма.
13.10 Біятлон. Кубак свету. Змяшаная эстафета. Прамая трансляцыя.
14.40 «Правы чалавека».

15.20 Гаспадар.
15.50 Музичны спектакль «Красуні».
17.55 Футбол. Чэмпіянат Англіі. Прэм'ер-ліга. Чэлсі-Манчэстэр Юнайтэд. Прамая трансляцыя.
19.55 Хакей. Чэмпіянат свету U-20. Латвія - Беларусь.
20.20 Тэлебарометр.

22.20 Гандбол. Чэмпіянат Еўропы. Жанчыны. Фінал.
23.50 Celine Dion «Taking Chances World Tour». Канцэрт (ЗША).

07.00 «Уса Расія».
07.25 Тэлесерыял «Сваты-3».
11.00 Весткі.
11.15 «Сам сабе рэжысёр».

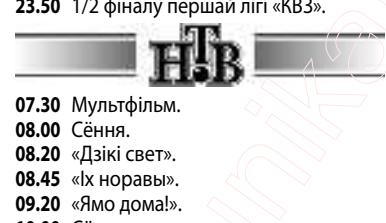
12.10 Канцэрт «Пецярбург-Ленінград».
13.50 Навіны - Беларусь.
14.00 Весткі.
14.15 «Смехапанарама Яўгенія Петрасяна».

14.45 «Гарацок». Дайджэст.
15.15 «Рамантыка раманса». Дак. фільм.
16.05 «Армэн Джыгарханян. Добры дзень, гэта я». Дакументальны фільм.
16.50 Навіны - Беларусь.

17.00 Фільм «Праверка на дарогах».
18.50 Прэм'ера. «Смияца дазвалеяцца». Гумарыстычная праграма.
19.50 Навіны - Беларусь.
20.00 Весткі тыдня.

21.05 Прэм'ера-2010. «Стылягі-шоў». Гала-канцэрт.

23.00 Навіны - Беларусь.
23.10 Прэм'ера-2010. «Стылягі-шоў». Гала-канцэрт. Працяг.
23.50 1/2 фіналу першай лігі «KB3».

07.30 Мультфільм.
08.00 Сёння.
08.20 «Дзікі свет».
08.45 «Ix норавы».
09.20 «Ямо дома!».
10.00 Сёння.
10.20 «Першая перадача». Аўтамабільная праграма.

10.55 «Справа цёмная». Гістарычны дэ-тэктыв.
11.55 «Дачны адказ».

13.00 Сёння.
13.25 «Праспявана ў СССР».

14.20 «Суд прысяжных: Галоўная справа».
16.00 Сёння.

16.25 «Развод па-руську».
17.25 «Лінія добра дзэнь».
18.25 «Надзвычайнае здрэнне. Агляд за тыдзень».
19.00 «Сёння. Выніковая праграма».

20.00 «Чыстасардэчнае прызнанне».

20.55 «Цэнтрынае тэлебачанне».

22.10 Прэм'ера. Фільм з цыклу «Пятніцкі».

00.15 «Асабліва небяспечны!».

00.50 «Нерэальная палітыка».

00.30 Скачкі на лыжах з трампліна. Кубак свету. HS 137. Энгельберг (Швейцарыя).

01.30 Біятлон. Кубак свету. Змяшаная эстафета. Паклюка (Славенія).

БЕЛСАТ

07.00 Аб'ектыў.
07.10 Еўропа сёння.
07.40 Тыдзень з радыё «Свабода».
08.10 Калыханка для самых маленьких.
08.40 Навігатор.
09.05 Вагон.
09.10 «Рэвалюцыянеры», дак. фільм, 2009 г., Польша.

10.00 Моўнік (лінгвістичная праграма).

10.15 Басанож на свеце (спазнаваўчая праграма): «Ежа з джунглія».

10.40 «Арол: крымінальная сага», серыял: 15 серыя.

11.35 «Матадор», маст. фільм, 2005 г., ЗША-Ірландыя-Германія.

13.05 «Журналісты», дак. фільм, 2008 г., Беларусь.

14.00 «Чароўнае дрэва», серыял: 3 сeryя.

14.25 Сальда (еканамічнае праграма).

14.40 «Плошча», дак. фільм, 2006 г., Беларусь.

16.05 «Ранча», серыял: 14 серыя.

17.05 Прэс-экспрэс (агляд медыяў).

17.20 «Час гонару», серыял: 8 серыя.

18.10 ПраСвет (інфармацыйна-публіцыстичная праграма).

18.35 Документальная гадзіна: «Камунізм – гісторыя адной ілюзіі», дак. фільм, 2005 г., Германія: 2 серыя, «Сталінская імперыя зла».

19.25 Калыханка для самых маленьких.

19.40 Гісторыя пад знакам Пагоні (спазнаваўчая праграма): «Гаштольды».

19.55 Моўнік (лінгвістичная праграма).

20.00 Вечар выбараў. Жывая трансляцыя.

22.00 Эксперт (інфармацыйна-аналітычнае праграма).

22.20 Фільматэка майстроў: «Ляціце на Расіянце», маст. фільм, 2007 г., Балгарыя.

23.45 «Калыханка» ад Сашы і Сірожы (сатырчычная праграма): «Дзяды Марозы»: ч. 2.

Шаноўныя чытачы!

На жаль газету «Новы час» не магчыма купіць у шапіках або крамах. Няма насі і ў дзяржаўнай сістэме распаўсюдзу Белпошты. Але можна падпісацца на «Новы час» і кожны тыдзень атрымліваць газету.

Падпісацца можна на любую колькасць месяцаў, аформіўшы банкаўскі ці паштовы перавод і накіраваўшы копію плацёжнага документу на адрас рэдакцыі. (Глядзіце ўзоры квітаницы). Нашы рэквізіты: раунак 3012741108019 у аддзяленні №539 ОАО «Белінвестбанка», код банка 153100739. Адрас банка: 220004, Мінск, вул. Калектарная, 11. Адрас рэдакцыі: 220113, Мінск, вул. Мележа, 1, ofіс 1234.

Акрамя таго падпісацца можна ў нашых рэгіянальных прадстаўнікоў:

Магілёў: 8029 6043457, Юрый
Віцебск: 8029 3084978, Юрый
Масты : 8029 1387994, Дзмітрый
Мінск: 8029 9687973, Аляксей, 8 029 1783168, Вольга,
8029 6255751, Аксана

Шаноўныя чытачы!

З 1 студзеня 2011 года падпісны кошт аднаго нумара газеты 750 руб. аднаго месяца — 3000 руб.

Але для тых, хто падпісацца на «Новы час» да 1 студзеня, кошт застанецца ранейшы (500 руб нумар, 2000 — месяц).

«Новы час» запрашает да супрацоўніцтва распаўсюджувальнікаў газеты ва ўсіх рэгіёнах Беларусі.

Даведка па тэл: 8029 6255751

Для тых, хто прымае рашэнні!

Новы
час

www.novychas.org

ф. ПС 112

БЕЛПОЧТА ЭЛЕКТРОННЫЙ ДЕНЕЖНЫЙ ПЕРЕВОД

ВЫРУЧКА НАЛОЖЕННЫЙ ПЛАТЕЖ № _____ (вход, по карте отправки)

(сумма цифрами) (сумма прописью)

ПОЛУЧАТЕЛЬ Г-та «Новы час», р/с 3012741108019 отд. №539 ОАО «Белінвестбанк», код 153100739, УНН 190790926

КУДА 220004, г. Минск, ул. Коллекторная, 11

почтовый код, адрес получателя, телефон)

ОТПРАВИТЕЛЬ _____ почтовый код, адрес отправителя, телефон)

АДРЕС _____

Доставка уведомление простое заказное электронное

(назначение платежа)

(письменное сообщение)

Отметки отделения почтовой связи места приема:

(почтовый код, оттиск контрольно-переводной печати, кол. шт.)

№ перевода по ф. 5 _____

Время приема _____ ч. _____ мин.

Подпись _____

ЧИУП «Час навінаў»

(получатель платежа)

КНІГА

ЧОРНАЯ ІМША

Алег НОВІКАЎ

У пагоні за захапляльнай інтыгай вядомы італьянскі літаратар Умберта Эка напісаў раман, які не спадабаўся Ватыкану і яўрэйскай грамадскасці.

Прадстаўляюць Умберта Эка і яго творчасць наўрад ці трэба. Да статкова згадаць такія славутыя раманы, як «Імя ружы» або «Маятнік Фуко». Амаль усе кніжкі Эка сталі сусветнымі бестселерамі. Бестселерам дакладна стане і шостая кнішка пісьменніка — «Пражскія могілкі». Прагэта сведчыць статыстыка: кніга з'явілася ў Італіі ў пачатку лістапада і хутка стала рэкардсменам продажу. Толькі за месяц было рэалізавана больш за 200 тысяч экземпляраў. Зараз рыхтуецца другі наклад.

Дадатковым фактам цікавасці да «Пражскіх могілак» відавочна будзе скандал, які з кожным днём разгараетца вакол кнігі. Каталіцкая і яўрэйская грамадскасць лічыць, што Эка сядома або несвядома адрадзіў інтарэс да антысеміцкіх міфаў.

У аснове фабулы раману, падзеі якога, дарэчы, адбываюцца напрыканцы XIX стагоддзя, прыгоды капітана Сіманіні. Сіманіні, па словах самога Эка, «самы цынічны і пазбаўлены прынцыпай чалавек, якога ведала гісторыя». У капітаніа незвычайная прафесія — вырабленне фальшывых гістарычных дакументаў для розных каралеўскіх двароў. Падчас падарожжаў па Еўропе герой становіцца сведкам такіх вядомых падзеяў, як Парыжская камуна, аб'яднанне Італіі і г.д. Неяк Сіманіні прапануюць напісаць «Пратаколы сіёнскіх мудрацоў» пра тое, што яўрэі быццам жадаюць падпарадковаць сабе свет. Галоўны герой ахвотна бярэцца за справу. Для гэтага яму перш за ёсё давядзенца сабраць усе брудныя плёткі пра яўрэяў і іх саюзніках — лібералаў.

«Пратаколы сіёнскіх мудрацоў», як вядома, існавалі ў реальнасці. Гэта антысеміцкая

фальшыўка, якую рэакцыянеры выкарыстоўвалі супраць рэвалюцыйнага і дэмакратычнага руху. У тэкстах выкладаюцца планы яўрэяў: устанаўленне сусветнага панавання, інфільтрацыі ў структуры кіравання дзяржавамі, зішчэнне іншых рэлігій. Пазней фрагменты «Пратаколаў» сталі часткай нацысцкай прапаганды. На сямай справе, як стала вядома ў 1920 годзе, «Пратаколы» — гэта плаўгіят малавядомага французскага памфлета сярэдзіны XIX стагоддзя, накіраванага супраць Напалеона III.

У прынцыпе, да выхаду кнігі ніхто асаблівай увагі на тэму

«Пратаколаў» не звяртаў. Тым больш, што сам Эка казаў, што фішка твору ў іншым. У тым, каб зрабіць рэмэйк жанру газетнага раману з працягам, папулярнага ў XIX стагоддзі. Такія раманы, якія пісалі часам вядомыя аўтары кшталту Аляксандра Дзюма, друкавалі шматлікія газеты. Маркетынгавы прыём будаваўся на тым, каб кожны раздзел заканчваўся на найкім цікавым месцы, штурхаючы чытача набываць наступны выпуск. Фірменным знакам такіх раманаў з працягам быў таксама гравюрны ілюстрацыі, якія, дарэчы, прысутнічаюць і ў кнізе «Пражскія могілкі».

Прэзентуючы кнігу, Умберта Эка рабіў акцэнт менавіта на тым, што гэта будзе абсалютны фікшэн. На яе старонках, па словах пісьменніка, ёсць «падробкі і змовы, эфектныя павароты сюжэту, падзямеллі, поўныя трупаў, караблі, якія ўзлятаюць на паветра пасярод вывяржэння вулкана, забітыя абаты, натарыусы з накладнымі бародамі, сатаністкі-істэрычкі, што адпраўляюць чорныя імшы».

Аднак не натарыусы і не сатаністкі-істэрычкі зацікаўлі ў выніку публіку.

На дніях блізкая да Ватыкану газета «L'Osservatore Romano» апублікавала гнеўны артыкул, прысвечаны кнізе. На думку газеты, Эка пакрыўдзіў Касцёл і ягоную паству.

«L'Osservatore Romano» піша: «У тым, што тычыцца адсутнасці такту, Эка пераўзышоў сам сябе... Каталікі прадстаўлены ў карыкатурным выглядзе. Няма на старонках кнігі недахопу і ў пантыфіках, якім харэктэрна тупое супрацьстаянне ўсяму, што звязана з прагрэсам».

Заступілася газета і за яўрэяў: «Нельга адмаўляць, што апісанні яўрэйскай ганебнасці выклікаюць подых двухсэнсоўнасці, што, вядома, было зроблена ненаўмысна. Кожная старонка кнігі прасякнута гэтым. Вымушаны прачытаць агідныя рэчы пра яўрэяў, чытач становіцца сапсаным антысеміцкім глупствам, і нават, магчыма, хтосьці можа падумаць, што тут ёсць некаторая праўда».

Сапраўды, твор Эка не спадабаўся яўрэйскай грамадскасці, якая на працягу стагоддзя паслядоўна даказвае, што «Пратаколы» — фальшыўка. Між тым, у кнізе сапраўды апісваецца сход яўрэйскіх мудрацоў, якія быццам адбыўся ў Празе ў старадаўнім яўрэйскім квартале. На ім аўтама-

роўваліся планы захопу ўлады ў свеце. Відавочна, што гэта літаратурная выдумка пісьменніка, але....

«Pagine Ebraiche», орган італьянскіх яўрэяў, адзначае: «Эка жадае даказаць фальшивасць «Пратаколаў сіёнскіх мудрацоў». Аднак вынік атрымліваецца іншы. Раман, які накіраваны на тое, каб разбурыць хлусно пра «Пратаколы», наадварот дае новае нараджэнне, выклікае да іх цікавасць».

Свой пункт гледжання на тэму выказаў галоўны рабін Рыма Рыкарда дзі Сены: «Чытач можа ідэнтыфікаўшы сябе з фальсіфікатамі, якія дзеянічнае супраць яўрэяў. Урэшце, чалавек, што прачытаў кнігу, так і не разумее: дык хочуць ці не хочуць яўрэі падарваць асновы грамадства і кіраваць светам?»

Сам Умберта Эка, аднак, не пагаджаецца з такім падыходам. У інтэрв'ю, дадзеным «Pagine Ebraiche», ён кажа: «Той, хто піша трактат па хіміі, заўсёды можа чакаць, што хтосьці скрыстаеца ім, каб атруціць сваю бабулю. Заўсёды існуеца людзі са злачыннымі схільнасцямі. Аднак я не думаю, што ім абавязкова трэба чытаць мае раманы, каб ажыццяўляць свае ідэі. Усё, што ім трэба, і так знаходзіцца ў вольным доступе, пачынаючы з тых жа «Пратаколаў». Сваёй кнігай я, наадварот, спрабую выкрыць хлусню іх аргументаў... Я напісаў раман, а не эсэ. Мая галоўная ідэя была ў тым, каб захапіць чытача».

У якасці судзяў у гэтай спречцы дадзім слова нейтральным газетам:

«Timeonline»: «Крытыка на адрес Эка ўздымае пытанні, якім чынам разглядаць межы рэальнасці і фантастычнага. Як ставіцца да персанажаў літаратурных твораў?»

«Kolot.it»: «Нельга адмаўляць тое, што частыя апісанні каварных яўрэяў выклікаюць супярэчлівія думкі, якія наўрад ці хацеў выклікаць Эка. Чытач, аднак, застаецца трохі забруджаны гэтым антысеміцкім вар'яцтвам».

«Expresso»: «Напрыканцы твору чытач абавязкова запытае: дык вінаватыя яўрэі ці не? Захапляльная інтыгія кнігі пераконвае ў гэтым».

Між тым, Вольга Кручыніна, якая пераклала на рускую мову кнігу Умберта Эка, праінфармавала прэсу пра тое, што пачынае пераклад «Пражскіх могілак».

ЯНЫ ПРА НАС: ЗАМЕЖНАЯ ПРЭСА ПРА БЕЛАРУСЬ

Галоўнае, што хвалюе Лукашэнку, гэта падтрымка яго чацвёртага презідэнцкага тэрміну Расіі. Беларусь вельмі залежыць ад Расіі. Лукашэнка спрабуе стварыць уражанне, што ён не проста можа вырашыць усе праблемы, але і мае рэсурсы паставіць суседа на месца. Ён прадстаўляе сябе вышэй за Мядзведзева і Пуціна. Гэта робіць такое ж самае ўражанне на беларускім электарате, калі б Мядзведзяў раздаваў указы Абаму. Прэзідэнт Беларусі спрабуе даць зразумець: не хваліцца, тое, што я выбіваў з Расіі раней, яна будзе даваць нам і далей. Лукашэнка амаль не кране пытання пра Захад. Захад, натуральна, эканамічна Лукашэнку дапамагаць не будзе, таму ён спрабуе гуляць на два фронты.

«Коммерсантъ»(Расія)

Планы кіраўніцтва Беларусі пра будаўніцтва ў Мінску «Чайна-еаўн» выклікалі рэзкую крытыку ў беларускім грамадстве. Шэраг

грамадскіх дзеячаў заявілі пра неабходнасць вынясення дадзенага пытання на рэспубліканскі ці мясцовы рэферэндум. Тым не менш, улады ўжо прэзентавалі макеты будучага аўекта. У экспертаў выклікае трывогу кепская дэмографічная сітуацыя ў рэспубліцы, якая толькі пагоршыцца са з'яўленнем шматлікай кітайскай дыяспары. Вынікі апошняга перапису насельніцтва паказалі, што ў Беларусі істотнага скарыцілася колькасць карэннага насельніцтва. Рускіх і украінцаў у Беларусі стала прыкладна на 30 працэнтаў менш, затое колькасць кітайскай абшчыны за апошнія 10 гадоў вырасла прыкладна ў 20 разоў. У далейшым яна толькі павялічыцца, калі афіцыйны Мінск будзе штучна стымуляваць легальную міграцыю кітайцаў. У той жа час, нагадваючы эксперты, ні ў адной краіне свету не атрымалася вырашыць праблему «кітайскіх кварталаў».

REGNUM (Расія)

Здавалася б, яшчэ нядыўна збітая апазіцыя хавалася па кутах, залізаючыя раны. А глядзіш — зноў праходзяць пікеты салідарнасці з палітычнымі вязнямі. Родныя зніклых людзей патрабуюць расследаванняў. Гэта іх, безабаронных жанчын і дзяцей, б'юць дзяржыморды ў камуфляжы. А яны ўсё адно патрабуюць расследаванняў. Гэта вельмі шмат значыць. Перш за ўсё, тое, што жывую душу народа, накіраваную да Расіі і Еўропы, рэжым растаптаць не здолеў. Апаненты Лукашэнкі ідуць на выбары. Без надзеі на поспех яны паказваюць — мы тут, мы ёсць, нас не зламалі. Яны заклікаюць да неабыкавасці і салідарнасці. Хоць палітычнай барацьбы і ідзе строга ў рамках, дазволеных рэпрэсійнай уладай. Гуляеш па правілах — дайвай. Гуляеш не па правілах — бойся арышту, беражыся аўтамабілем, а лепш — сышодзь з дыстанцыі.

«Частный корреспондент» (Расія)

Падвышэнне заробкаў і пенсій з'яўляецца павелічэнне сярэдняга ўзроўню заработкаў на падтырмку Аляксандра Лукашэнкі перад презідэнцкімі выбарамі. Аднак у выніку падвышэння заробкаў павялічыцца нагрузкa на бюджет, і беларускія ўлады будуть вымушаны ўзвесці дэфіцит бюджету. Акрамя гэтага, павелічэнне заробкаў і пенсій стане чыннікам росту інфляцыі, якая па выніках года можа перавысіць закладзенія ў бюджетце 10% (да верасня інфляцыя склала 6,8%), а таксама павялічыцца цік на валютны рынак, тым больш, што са жніўня 2010 года попыт на валюту значна перавышае продаж. Такія дзеянні пагоршаць стан беларускіх фінансаў, што можа прымусіць улады краіны звярнуцца да ідэі дэвальвацыі рубля напачатку 2011 года.

«Форум» (Украіна)

ЗАМЕЖЖА

▼ МІЖНАРОДНЫЯ НАВІНЫ

ВЕНЕСУЭЛА. УГА ЧАВЕС СТАЎ РЭВІЗІЯНІСТАМ

Унутры Аб'яднанай сацыялістичнай партыі Венесуэлы (PSUV), партыі прыхільнікаў Уга Чавеса, з'явілася фракцыя. Яе стварылі актыўісты, якія стаяць на больш левых, чым кірауніцтва, пазіцыях. Сярод стваральнікаў новай групы Ірыс Варэла — адна з самых вядомых палітыкаў у краіне. У час выбараў прааганда апазіцыі звычайна звяртае ўвагу на яе радыкальныя левыя заклікі як доказ таго, што Чавес хоча зрабіць з Венесуэлы новую Кубу. Так ці інакш, Ірыс не ў захапленні ад Уга. Інакш яна не стварыла б фактчычна апазіцыйную групу, якая ў сваіх дакументах называе прэзідэнта «рэвізіяністам рэвалюцыйнага працэсу». Па словах Ірыса, яе група будзе дамагацца таго, каб PSUV зімалася «разбурэннем структур капиталізму». Яна таксама заяўляла, што партыі пагражаета бюрократызацыя. У групу Ірыса ужо запісалася 28 дэпутатаў парламенту.

Па матэрыялах нямецкай прэсы

ПОЛЬШЧА. ЯШЧЭ АДЗІН РУХ

Дзіўным чынам адказаў Яраслаў Качынскі на апошнія падзеі ў сваёй партыі «Права і Справядлівасць» (PiS). Нагадаем, што не так даўно PiS страціў частку сяброў, аб'яднаных вакол палітыка Ёанны Клузік-Растоўскай. Раскольшчыкі займаюцца перацягваннем да сябе дэпутатаў PiS, стварэннем сваёй арганізацыйнай структуры і падрыхтоўкай да выбараў у Сейм. Каб супрацьстаяць працэсу, Яраслаў вырашыў засноваць рух у сваю падтрымку. Ініцыятыва пра рух будзе агучана 10 снежня, праз восем месеці пасля катастрофы пад Смаленскам. Чым той рух будзе адрознівацца ад партыі, не зразумела. Магчыма, як лічыць прэса, уся справа ў назве, якую збіраецца ўзяць рух. Плануецца называць яго «Polska Jest Najwazniejsza» (Польша — гэта самае важнае). Менавіта так называецца група Ёанны Клузік-Растоўскай. Магчыма, ідэя Качынскага ў тым, каб за кошт блытаніні з назвамі перашкодзіць Клузік-Растоўскай працаўцаў з электаратаў PiS.

Па матэрыялах польскай прэсы

ГЕРМАНІЯ. 20 ГАДОЎ ПЕРШЫМ

НАЦЫЯНАЛЬНЫМ ВЫБАРАМ

Германія адсвятавала 20-ю гадавіну першых агульнанацыянальных выбараў. 2 снежня 1990 года ўпершыню пасля вайны немцы абрали адзіны парламент. Гэтыя выбараў сталі сапраўдным халодным душам для ўсіх партый, акрамя хіба што Хрысціянска-дэмакратычнага саюза. Зараз цяжка сабе ўяўіць, што зляёныя, якія цяпер карыстаюцца падтрымкай 20 працэнтаў бюргераў, тады трапілі ў парламент дзякуючы асаблівасцям выбарчага працэсу ў былой ГДР, дзе не было прахаднога бар'еру і, адпаведна, у Бундэстагу было 8 мясцовых зялёных. Тоё ж самае здарылася і з партыйй быльых нямецкіх камуністу (PDS). Яна сабрала па краіне дробязь — 2,4 працэнта і таксама змагла выжыць выключна дзякуючы згаданым вышэй асаблівасцям выбарчага кодэksа на Усходзе. Выборы паставілі крыж на кар'еры Оскара Лафантэна, які быў тады лідэрам сацыял-дэмакрату. Пасля таго, як ружовыя атрымалі толькі 33 працэнты галасоў, Оскар згубіў пасаду кірауніка і шанец у будучыні стаць канцлерам. На вакантнае месца старшыні адрэзу паклаў вока амбіцыйны Герхард Шродэр. Затое выборы 1990-га сталі апафеозам папулярнасці Гельмута Коля. Дзякуючы падзенню берлінскай сцяны Коль стаў у вачах публікі канцлерам адзінства.

Па матэрыялах нямецкай прэсы

РУМЫНІЯ. ЯК ПРАВІЛЬНА НАЗЫВАЦЬ ЦЫГАН?

Румынскі парламент пачаў палеміку на тэму, як дакладна называецца румынаў цыганскага паходжання. Дагэтуль у афіцыйных дакументах фігуравала назва «ром». Аднак, на думку некаторых дэпутатаў, слова «ром» занадта блізкае да слова «румын». Гэта, па іх словам, мае негатыўную наступствы. На Захадзе вельмі часта румынаў трывалы за ромаў, або цыган. Таму ромы павінны стаць цыганамі. Увогуле, думка памяняць назуву «ромы» на «цыгане» ўзнікла яшчэ ў 1990-х, аднак пасля апошніх дэпартацыяў румынскіх цыган з Францыі правыя фракцыі зноў актыўнае лабіруюць. Больш таго: іх праект падтрымала Акадэмія науک. Адзіная проблема ў тым, што ў ЕС усё роўна цыган называюць ромамі.

Па матэрыялах польскай прэсы

РАСІЯ. БЕЗАЛКАГОЛЬНЫ НОВЫ ГОД

Парламент і кірауніцтва Санкт-Пецярбургу прыняла рэгіянальную праграму па барацьбе з п'янствам. Праграма будзе дзеянічаць да 2020-га года і павінна кардынальна палепшыць сітуацыю ў гэтай галіне. Галоўным чынам мэта будзе дасягнутая за кошт рознага кшталту сацыяльна-спартовых праграм і поўнай забароны публічнай рэкламы піва. Парламентары з берагоў Невы будуць патрабаваць ад дзяржаўнай Думы адпаведных зменаў у Закон аб рэкламе. Аднак на гэтым вайна з зялёным змеем не закончылася. У дадатак дэпутаты патрабавалі ад мэра Валянціна Матвіенка тэрмінова падпісаць закон, паводле якога ў святочныя дні будзе дзеянічаць «алкагольны камендантскі час». Крамы будуть гандляваць гарэлакі максімум толькі гадзіну. Напярэдадні святая гандаль алкагольнай прадукцыі будзе працягвацца пару гадзін. Калі мэр пагодзіцца з пропанавай дэпутатаў, то 2011-ы год Піцер сустэрне ў фармаце сухога закону.

Па матэрыялах расійскай прэсы

FIFA АТРЫМАЛА ХАБАР?

Алег НОВІКАЎ

Футбольны свет не разумее, якім чынам Расія і Катар здолелі атрымаць права праводзіць чэмпіянат свету па футболу. Прапануем агляд прэсы на гэту тэму.

Рашэнне пра тое, што Расія і Катар правядуць турніры, адпаведна, у 2018-м і 2022-м годзе, нагадаем, было прынята 2 снежня ў Цюрыху і адразу паставіла на вушы ўсю супольнасць за ўзяць тараў самай папулярнай гульні ў свеце. Ніхто не чакаў такога. Загадзя ўсе лічылі, што турнір 2018 года будзе, хутчэй за ёсё, прымаць у сябе Англію.

Нават пераможцы былі ў шоку. Пра гэта сведчаць каментары ў расійскім сегменте сусветнага сেціва: «Ну что тут сказать... да и говорить ничего не нужно... Это просто оффигеть!» Падобная карціна назіралася і ў Катара. Як піша нямецкі «Tageszeitung», мясцове насельніцтва пават не сачыла за падзеямі ў Цюрыху і толькі пазней зразумела, што адбылася гісторычнае з'ява.

Што да спецыялістаў, яны дружна лічыць, што расіяне і арабы далі чыноўнікам FIFA хабар. Тым больш, што напярэдадні брытанскія медыя ў рамках журналісткага даследавання прапанавалі некаторым клеркам хабар за прызначэнне чэмпіянату ў ЗША. Тыя ахвотна давалі згоду. Скандал дорага каштаваў іміджу FIFA. І цяпер яна помсіць.

Натуральная, Англія пратэстуе. Мэр Лондану Барыс Джонсан заявіў, што FIFA ў сваім цяперашнім выглядзе папросту не павінна далей існаваць. Былы трэнер зборнай Англіі Грэм Тэйлар лічыць, што дзейнасць FIFA неабходна расследаваць у судзе.

«Рамантызм англійскай заўгукі сутыкнёўся з камерцыйнай жылкай FIFA, якая марыць пра капіталаў быльых савецкіх рэспублік і багатых нафтай арабскіх краінаў», — выказаў думку англійскіх аматараў футболу «The Guardian». Іншыя выданні называюць выбар FIFA нават

нацыянальной крыўдай для брытанцаў.

Дасталася і ўраду. Лейбарысты, якія знаходзяцца ў апазіцыі, абрушыліся з крытыкай на прэм'ер-міністра. Ён, па іх словамах, «крывадушнік», які спыняе фінансаванне фізкультурнага ў школах і ў той жа час падтрымлівае англійскую зялёку ў Цюрыху.

«The Times» прыводзіц слова апраўдання прэм'ера. Ён кажа пра тое, што ён Англіі быў лепшай зялёукой з тэхнічнага і камерцыйнага пунктаў гледжання, краіна жыве футболам, але, як высвяляеца, гэтага недастатковая.

Далей больш. «The Daily Telegraph» лічыць, што Расія не мае права прымаць вялікі футбол без адпаведных дэмакратычных рэформаў. «Для таго, каб Расія годна прыняла чэмпіянат, ёй неабходны фундаментальныя змены. У прыватнасці, ёй трэба шырэй расчыніць вокны на Захад. Ёй неабходны культурныя змены, гатоўнасць прыняць свет ва ўсёй яго разнастайнасці». Газета згадвае таксама пра проблему расизму ў расійскім футболе.

Падтрымлівае гэты гэзізіс і расійская апазіцыя. Нацыяналістычны сайт АПН піша: «Права на праўядзенне чэмпіянату свету ў Расіі — чарговая прапагандысцкая бурбалка, прызначаная выключна для ўнутранага карыстання. Можна не сумнівацца, рашэнне FIFA будзе паднесена як грандыёны міжнародны поспех, «чарговы доказ узмашнення ролі ў гэтым мире». Прычым, траба заўважыць, што памер гэтых бурбалак, якія рэгулярна надзвімуюць ужо дзесяць гадоў, у апошнія гады стаў прыкметна больш дробным.

Негатыўна ўспрымае Кубак свету-2018 і ліберальны сайт «Kaspakov.ru»: «Замест таго, каб укладаць гроши ў закупку новых тэхналогій, развіццё вытворчасці, Расія будзе ўбіваць мільярды долараў на стадыёны ў правінцыйных гарадах. Ну і плюс не менш паловы ад гэтых грошай у выглядзе адкатаў з'яўліца на замежных раахунках расійскіх спартыўных функцыянероў. На гроши, якія пойдуть на Алімпіяду і чэмпіянат свету, можна было бы наслеўніцтва краіны павялічыць, дапамагаючы шматдзетным сем'ям».

На гэты момант цяжка прагнаваць, ці паўпльываюць падзэрэнні ў карупцыі FIFA на перагляд вынікаў. Але паколькі ні арабскі свет, ні постсовецкая прастора яшчэ не прымалі турніры ўзоруно чэмпіянату свету, іх праўядзенне дасць імпульс развіццю мясцовага футболу.

«Канешне, грошай шмат раскрадаць, але хоць стадыёны і дарогі пабудуюць», — аптымістычна адзначыў апанімны расійскі блогер.

ЦІКАВА

ЦІ ТРЭБА БАЯЦЦА ЧАЙНА-ТАУНАУ?

Алег НОВІКАЎ

Нечакана адной з тэмаў цяперашнія выбарчай прэзідэнцкай кампаніі стаў праект «Чайна-таун» — кітайскі квартал, які збіраюцца пабудаваць у сталіцы. Апазіцыя кажа: гэта кепска. Улада — добра. А што гаворыць сусветныя вопыт?

У час выбараў сфармавалася два падыходы. Кандыдат Алеся Міхалевіч адзначыў «неабходнасць інфармавання грамадскасці пра наступствы, да якіх можа прывесці інтэнсіфікацыя кантактаў Беларусі з сучасным Кітаем». Апаніруючы такому падыходу, Аляксандр Лукашэнка сказаў: «Людзі едуць да нас з дабром. Што кепскага, калі Кітай адчыніць сувою культуру Беларусі?»

Перш за ўсё, у цэнтры набіраючай ход падлемікі апінуўся праект комплексу жылых і сацыяльных аб'ектаў, які будзе пабудаваны ў Мінску кітайскімі працоўнымі і галоўнымі чынаў з кітайскіх будаўнічых матэрыялаў. Іншымі словамі, у нас можа ў хуткім часе ўзнінуць свой Чайна-таун. Па афіцыйнай прэсе ўжо гуляе тэма пра «мінскі Пекін».

Чайна-таун — спалучэнне англійскіх слоў «China» (Кітай) і «town» (город) — назва кітайскіх этнічных анклаваў у замежных гарадах. Чайна-таўны можна сустрэць па ўсім свеце: ад Масквы да Пхенъяна. Самыя вялікія на цяперашні дзеяні кітайскі квартал — нью-ёрскі Чайна-таун, дзе жыве больш за 600 тысяч чалавек. Гэта без уліку таго, што ў горадзе яшчэ трох малых Чайна-таўна.

Непасродна станаўленню сеткі Чайна-таўнаў папярэднічаў Пекінскі трактат, які ўрад імперыі Цын падпісаў з заходнімі дзяржавамі ў 1860 годзе. Адпаведна яму кітайцы атрымалі права вольна пакідаць радзіму. Хаця самыя старыя Чайна-таўны на планеце — у Нагасакі (Японія) і ў Бангкоку (Тайланд) былі заснаваныя больш за 200 гадоў таму.

У Еўропе кітайская эміграцыя фармавалася з быльых маракоў, якія заставаліся ў мясцовых партах і зараблялі грошы за кошт таго, што аказвалі землякам паслугі перакладчыкаў або юрыстаў. Правы ў буй зроблены ў Брытаніі, якая завербавала вялікую групу кітайцаў на гандлёвыя флот. Як следства, у Ліверпулі і Лондане з 1890 года пачынаюць узімікі кітайскія калоніі. Такім жа чынам — у якасці запрошаных гастарбайтэраў — кітайцы дабраліся да Парыжу. Ва Усходній Еўропе азіяцкія камуны фармаваліся на базе в'етнамскіх працоўных, якіх завезлі сюды ў рамках эканамічнай дружбы з герайчным В'етнамам.

Чайна-таўны — не статычнае з'ява. Яны як жывыя арганізмы: паміраюць, рухаюцца, адраджа-

юцца. Так, праз эканамічны бум у Каліфорніі на пачатку XX стагоддзя рыэлтэрты паклалі вока на кітайскі квартал у цэнтры горада. У выніку раён паступова стаў турыстычным, хаця і захаваў старавіну назву. Між тым, сапраўдны Чайна-таун — месца, дзе кампактна жывуць кітайскія імігранты, перакачаваў на поўдзень горада. Ледзі не сканаў у свой час згаданы вышэй Чайна-таун у Нью-Ёрку. Першыя кітайцы прыйшлі на Манхэтан у 1870 годзе, іх колькасць стала расла да 1943-га, калі ўрад кардынальна скараціў іміграцыйную квоту для кітайскіх грамадзян. Калонія перажывала заняпад да 1968 года, калі квоту зноў пашырылі. У тых жа старых амерыканскіх Чайна-таўнах апошнімі гадамі назіраецца адток моладзі. У трэцім-чацвёртым пакаленні прадстаўнікі эміграцыі дастатковая добра інтэграваныя ў мясцове грамадства і могуць, асабліва моладэй, выжыць самастойна. У Чайна-таўнах часам застаюцца толькі старыя.

Што ўяўляе сабой звычайны Чайна-таун? Па-першае, ён выдзяляецца архітэктурным стылем. На ўваходзе ставяцца прыгожыя вароты, на тратуарах можна сустрэць так званы Paifang (скульптуры льва). Будынкі намагаюцца рабіць з элементамі азіяцкага дызайну. Аднак гэта не норма.

Трэба прызнаць, што Чайна-таўны — гэта дзяржава ў дзяржаве. Тут размаўляюць як на афіцыйнай мове, так і на кітайскай. Нават тэксты на банкаматах звычайна напісаныя на дзвюх мовах. Некаторыя знаёмыя з Сіньвокай, якіх заносіла ў Чайна-таун Нью-Ёрку, кажуць, што там бездань людзей, якія не ведаюць англійскай мовы.

Якія прафесіі характэрныя для жыхароў Чайна-таўнаў? Эмігранты тримаюць танныя рэстараны з традыцыйнай кітайскай кухняй, маленкія сувенірныя крамы, казіно, клубы і масажныя салоны. Аднак пры гэтым галоўнай візітнай карткай кварталаў лічыцца кухня. У Чайна-таўнах развіты малы бізнес. Галоўным чынам гандаль імпортнім таварамі паўсяядзённага спажывання. Хапае вулічных гандляроў. Еўрапейцы ахвотна наведваюць Чайна-таўны, каб набыць экзатычныя лекі ўсходняй медыцыны. Абавязковы элемент кожнага Чайна-таўну — вялікі рынак садавіны.

Паколькі сярод кітайцаў шмат будыстаў, тут можна сустрэць будысцкіх манахаў і крамы, дзе прадаюцца прадметы культуры.

У сацыяльным жыцці Чайна-таўнаў вялікую ролю адыгрывае сям'я. Сем'і фармуюць сямейныя асацыяцыі, якія дапамагаюць адна адной і арганізуюць рознага кшталту святочных мерапрыемств, збраюць грошы на ўтриманне старых, разам шыюць касцюмы да кітайскага новага году — самае вялікае свята ў Чайна-таўнах, якія прысягаюць шмат лодзеяў.

Натуральная, сярод эмігрантаў ёсьць злачыннасць. Яна сфармавалася яшчэ ў XIX стагоддзі на базе групы самаабароны, якія абаранялі камуну ад мясцовых або іншых этнічных бандай. Паступова тыя групоўкі сталі сакрэтнымі злачыннымі арганізацыямі, кшталту славутай Трыяды. На пачатку XX стагоддзя па Чайна-таўнах працакілася г. зв. «Войны тонга» — разборкі паміж рознымі кланамі мафіі за кантроль над тэрыторыяй. Паколькі эміграцыя з Азіі вельмі мабільная, тыя мафіёзныя войны працягваюцца да цяперашняга дня.

Часам турысты могуць таксама трапіць пад раздачу. У 1983 годзе ў Сіэтле было забіта 13 наведвальнікаў картачнага клубу (праўда, клуб быў нелегальным). Але таякія інцыдэнты можна пералічыць на пальцах адной рукі. Звычайна кітайская мафія працуе са сваімі суайчыннікамі. Яна трymае транзіт нелегальных эмігрантаў на Захад, прастытуцию, гандаль наркотыкамі. І зноў жа шмат залежыць ад географіі. У Гаване або Маскве Чайна-таун — дастатковая мірнае месца.

Папулярная думка пра тое, што Чайна-таўны — гэта своеасаблівы плацдарм для працы кітайскіх спецслужбаў за мяжой. Аднак, як дэманструе статыстыка па ЗША, дзе Чайна-таўнаў вельмі шмат, кітайскія разведчыкі намагаюцца працаўваць праз студэнтаў, паколькі займаюцца галоўным чынам тэхнагічным шпіяняжам. Цікава, што самыя буйныя кітайскія камуны ў Штатах увогуле не вызнаюць КНР, падтрымліваючы Кітайскую Рэспубліку (Тайвань).

Вось у агульных словаў, што ўяўляюць Чайна-таўны. Ці патрабныя яны ў Мінску — вырашыць мінчукам. Галоўнае, каб выбар быў свабодны.

▼ ПАЛІТЫКІ ТЫДНЯ

ХОСНІ МУБАРАК

Прэзідэнт Егіпту ў наступным годзе, пасля 29 гадоў кіравання краінай, збіраецца скласці паўнамоцтвы з прычыны саліднага ўзросту (яму пайшоў 83-ці год). Аднак перад тым, як пайсці на пакой, ён паказаў маладняку, як трэба праводзіць выбары ў аўтарытарнай краіне. 5 снежня адбыўся другі тур выбараў у парламент, па выніках якога 95 працэнтаў месцаў атрымала ўрадавая Нацыянальна-дэмакратычная партыя (NDP). Праўда, часткова гэтым спрыяў сімвалічны жэст даўшы вядучы партый апазіцыі — «Вафд» і «Браты-мусульмане». Дысідэнты на знак працэту супраць фальсіфікацыі у першым туры вырашылі не ўдзельнічаць у другім туры. Трэба, аднак, прызнаць, што сумна ў новым парламенце не будзе. З-за таго, што Мубарак ідзе на пенсію, унутры NDP імкніва абастратеца барацьба паміж 2-3 палітыкамі за права быць галоўным партыйным кандыдатам на прэзідэнцкіх выбарах. Што да апазіцыі, то яе перспектывы незразумелыя. Адзінае, можна пасправаўваць пагуляць на супяречнасцях у NDP і падтрымач нейкага кандыдата, атрымаўшы штосьці ўзамен. Свайго кандыдата апазіцыянерам будзе выставіць вельмі цяжка. Па мясцовых законах, кандыдата можна выстаўляць партыя, якая мае ў парламенце фракцыю памерам як мінімум у 5 працэнтаў. Другі варыант — сабраць 250 пісмовых лістоў падтрымкі ад прадстаўнікоў розных адміністрацый. Паколькі ў краіне ўсім кіруе NDP, такі варыант нерэалын. Выбары прэзідэнта краіны адбудуцца наступным вераснем.

МІХАІЛ БРОДСКІ

Украінскі палітык, кіраўнік камітэту па развіццю прадпрымальніцтва пры кабінэце Азарава, дэюно праславіўся на ўсю Украіну тым, што за словамі у кішэню не лезе. Ён можа ў вочы разануць ўсё, што думае пра любога, прычым карыстаючыся амаль ненарматуўнай лексікай. Палітычны шоў на тэлебачанні з яго ўдзелам — заўсёды гарантаванае эмэцыйнае паліванне брудам апанента. Магчыма таму, што палітыкаў, якіх размазваў Бродскі, не моцна любіці, народ Міхайлу такія нумары прабачаў.

Аднак апошняя выхадка Міхайла зрабіла з яго ізгоя ў вачах народных мас. Спачатку трэба згадаць, што на днях міліцыя разагнала на Майдане лагер прадпрымальнікаў, якія выступалі супраць прынцыпа новага падатковага кодэксу. Каментуючы расправу, Бродскі сказаў, што калі яны (бізнесмены) не возьмуть касавых апаратаў (іх увядзенне прадугледжана новым законам), усім будзе ўзяты пенсійны ўзрост. Такі адкрыты шантаж выклікаў вельмі адмоўную грамадскую рэакцыю. Удзельнікі шматлікіх інтэрнэт-форумуў патрабуюць ад Януковіча выключыцца «хама» з ураду. Самае цікаве, што, калі верыць СМІ, пастанова пра звальненне Міхайла даўно прэзідэнтам падпісаная. Проста ён чакае патрэбнага часу. Разгон бізнесменаў вельмі моцна настроіў грамадства супраць Партыі Рэгіёнаў. Прэм'ер Азарau, які прыйшоў у кіеўскі Оперны тэатр, быў асвістаны гледачамі. Між тым, пасля падатковай, на носе запланаваная пенсійная і камунальная рэформа.

НУРСУЛТАН НАЗАРБАЕЎ

Прэзідэнт Казахстану зноў марыцца пра эліксір, які дазволіць жыць вечна або хаця б працягнуць ягонае жыццё. Пра неабходнасць стварэння такога сродку ён заявіў падчас выступу перад настайнікамі і студэнтамі ўніверсітэту імя сябе любімага. Сустрэча была адказам на вечарыну з нагоды ўручэння Нобелеўскай прэміі міру, якая адбылася ў той жа дзень. Прэмію атрымаў кітайскі дысідэнт, а ствараць канфлікты з Пекінам Астана не жадае. Назарбаев ускосна закрануў тэму Нобелеўскай прэміі, аднак цвіком яго выступу была тэма пра цудоўны эліксір. Па словах прэзідэнта, «людзі яго пакалення з нецярпеннем чакаюць адкрыцця ў вобласці падаўжэння жыцця». Палітык, якому зараз 70 гадоў, пачаў казаць пра гэта ў мінулым годзе. Ён гаворыць, што калі эліксір будзе знайдзены, ён гатовы заставацца на пасадзе прэзідэнта да 2020 года. Ну а пакуль рэцэпту эліксіру няма, Назарбаев не супраць атрымаць Нобелеўскую прэмію міру. Асамблея цюркскіх народоў ужо вылучыла яго на конкурс лаўрэата Нобеля-2011.

► СПАДЧЫНА

ВАЛЬТЭР КІТ – СЫН БАРЫСА КІТА

Андрэй МАЙСЯЁНАК, прафесар, Гродна

Больш за год таму беларуская дыяспара страціла аднага з найбуйнейшых сваіх прадстаўнікоў, на жаль, малавядомага на Бацькаўшчыне, — Уладзіміра (Вальтэра) Кіта, намесніка адміністратара Цэнтра па экспарту NASA (National Aeronautics and Space Administration), доктара навук, сына знакамітага прафесара матэматыкі і даследчыка ракетнага паліва, акадэміка Барыса Уладзіміравіча Кіта.

Андрэй Майсяёнак

Незадоўга да таго Уладзімір Кіт выйшаў на пенсію і пераехаў са штаб-кватэры NASA ў Вашынгтоне ў лагодны Сіэтл, што знаходзіцца ў штаце Вашынгтон недалёка ад ціхаакіянскага ўзбярэжжа ЗША. Яго смерць стала цяжкім выпрабаваннем для сям'і і блізкіх і, зразумела, для 100-гадовага Барыса Кіта, які адзначыў юбілей 6 красавіка 2010 года з цяжкім сэрцам.

Вось што гаворыцца ў некралогу, апублікованым удавой Уладзіміра ў буйнейшай газете Злучаных Штатаў «The Washington Post»: «Памэр Вальтэр Кіт у сераду, 4 лістапада 2009 года ў Сіэтле, штат Вашынгтон. Самы дарагі і ўкаханы муж Марго Шэнэт, любчы бацька Марыны Алмулер. Выдатны інтэлектуал, аматар оперы, ігрок у тэніс, нядаўні супрацоўнік NASA. Яго вельмі будзе нам не хапаць. Мемарыяльныя ахвяраванні могуць быць пералічаны на адрас Pancreatic Cancer Action network. Мемарыяльная служба адбудзеца пазней».

Памэр Уладзімір Кіт ад рака падстраўнікавай залозы на аперацыйным стале, падчас паўторнага хірургічнага ўмяшання.

А нарадзіўся ён у Беларусі. Вось урывак з успамінаў маці Уладзіміра Кіта: «4 лістапада 1941 г. радзіўся сын у бацькоў Барыса Уладзіміравіча і Ніны Корсак у Лебедзеве, раён Маладзечна, Беларусь. У гэты перыяд сям'я Кіт жыла ў бацькоў Ніны — Івана Сця-

панавіча і Наталлі Максімаўны Корсак. Пасля другой сусветнай вайны сям'я Кіт пераехала ў Злучаныя Штаты Амерыкі ў лютым 1948 г. Два гады жылі на ўсходзе Амерыкі ў мястэчку Саўт-Рывер (New Gerscy). У 1950 годзе летам пераехалі ў Каліфорнію і жылі ў Норд Галівуд, дзе Вова хадзіў у школу і дзе ён навучыўся гуляць у тэніс. Гэты спорт ён любіў і гуляў да канца жыцця. У 1950 годзе, 16 снежня, нарадзіўся ў іх другі сын, брацік у Вовы, Віктар.

У 1958 г. сям'я пераехала на ўсход Амерыкі, у Марыленд. Там Вова закончыў сярэднюю школу і быў прыняты ў Джорджстаўнскі ўніверсітэт на тэнісовую стыпендыю. Ён закончыў гэты ўніверсітэт у 1964 г. са стужкай бакалаўра са школы замежных спраў. Другі BS (ступень бакалаўра) ён атрымаў у 1968 г. і MS (ступень магістра, А.М.) з «George Washington» універсітэту. На апошній працы ў 2002 годзе ён атрымаў ступень доктара з «Engineering Management». Уесь час ён працаваў у дзяржаўных установах. Апошняя 22 гады ён працаваў для NASA, як «manager of information technology policy and planning».

Першае сужэнства Уладзіміра Кіта, на жаль, скончылася разводам. У 1986 годзе Вова ажаніўся другі раз з Марго Шэнэт. Яны праўжылі шчасліва 24 гады. У верасні 2009 г. яны выйшлі на пенсію і выехалі ў штат Вашынгтон. Вова захварэў на рак падстраўнікавай залозы. 4 лістапада 2009 г. ён памёр, акурат на свой дзень нараджэння. Яму было 68 год....»

*** *

У навуковым асяроддзі Уладзімір Барысавіч Кіт быў вядомы як Вальтэр Кіт. Атрымаў амерыканскую грамадзянству ў 1958 годзе. Яго працуўны шлях увесь час пралягала ў Вашынгтоне: спачатку ў Міністэрстве арміі, Міністэрстве камунікацый і, нарэшце, у NASA. Яго галоўны накірунак дзейнасці — каардынацыя экспарту вынаходстваў і адкрыццяў у галіне касманаўтыкі.

Выхаваны ў беларускамоўнай сям'і, ён валодаў рафінованай беларускай мовай, якой вольна карыстаўся ў беларускамоўным асяроддзі. У 1960-х гадах па працаванні Міністэрства інфармацыі ЗША ён удзельнічаў у якасці асістэнта кіраўніка выставы «Амерыканская архітэктура» ў СССР (дырэктарам выставы была жонка Уладзіміра — Тамара Кіт, у той час супрацоўніца Міністэрства інфармацыі). Падчас адкрыцця выставы ў Мінску Уладзімір Кіт шакаваў савецкіх чыноўнікаў сваёй прафесіяй і вядзеннем экспкурсій на беларускай мове, якой нікто з іх не валодаў.

Наведвальнікі выставы былі ўражаны прыгажосцю і сакавітасцю беларускамоўных аповедаў маладога амерыканца. Яны не ведалі, што перад імі сапраўдны беларус.

У 1970-х гадах Уладзімір Кіт быў камандзіраваны ў арабскі свет, Каралеўства Саўдаўская Аравія, па міжурядаваму пагадненню, дзе кіраваў распаўсюджваннем кампютарных тэхналогій

Сям'я Барыса Уладзіміровіча Кіта ў 1976 г. у дзень высялля малодшага сына Віктара: злева направа — Тамара (нявестка), Барыс Уладзіміровіч Кіт, Віктар, Ніна Іванаўна, Марына (дачка Уладзіміра) і Уладзімір Барысавіч Кіт

Уладзімір Кіт у дзяяцтве

у гэтай арабскай краіне. Па вяртанні ў ЗША увесь час працаваў у галіне трансферу тэхналогій і камерцыялізацыі распрацовак NASA. Дарэчы, гэта стала тэмай яго доктарскай дысертациі, абароненай 19 мая 2002 года ў The George Washington University.

Аналіз трансфераў праграмнага забеспечэння і камерцыялізацыі пяці галоўных цэнтраў NASA ў іх параўнанні з нацыянальнымі лабараторыямі Міністэрства энергетыкі ЗША дазволіў Уладзіміру Кіту зрабіць вынікі аб ролі і ўзлесціўнасці партнёрскіх дамоўленасцей, мэтанакіраванай інфармацыі пра новыя тэхналогіі праграмнага забеспечэння, а б значэнні стымулу ўзнагароджання.

Рэалізацыя прапаноў дысерантанта значна падвысіла эфектыўнасць камерцыялізацыі распрацовак NASA, узровень ліцэнзіавання праграмнага забеспечэння і атрымання прыбылку за інтэлектуальны прадукт.

Як кажуць, доктар Вальтэр Кіт апінуўся на «свайм месцы». Атрыманы ў спадчыну матэматычны талент бацькі, знакамітага сваім абрэгунтаваннем плыўкага вадароду ў якасці ракетнага паліва, у спалучэнні з мэтанакіраванай працай далі свой плён у новай сферы.

Як часта бывае з таленавітymі людзьмі, Уладзімір быў таленавітым ва ўсім. У прыватнасці, у музыцы. Гэта ўжо спадчыннасць ад маці — Ніны Іванаўны (10 жніўня 2009 года ёй споўнілася 90 гадоў), з роду Лебедзевскіх-Корсакаў,amataraў капельнага спявання і народнай музычнай культуры.

Сам Уладзімір не знайшоў часу, каб рэалізаваць свае музычныя здольнасці, якія ён дэманстраваў выдатна валодаючы фартэпіяном. Але гэта быў меламан высокага гатунку, прысутны амаль на ўсіх оперных прэм'ерах. А вось для адзінай дачкі яго — Марыны — музыка стала прафесіяй. Яна паспяхова скончыла балетную студию і школу і была выбрана ў ліку 5 балерын (з 350 студэнтак) у балетную трупу славутага Нурыева, калі ён разам з рэжысёрам Пановым стаў ў «Ідыёта» па Даастаеўскаму ў Вашынгтоне.

Пра іншыя здольнасці Уладзіміра (ці, як яго называлі ў сям'і, Вовы) успамінае бацька Барыс Уладзіміровіч: «...У свае маладыя гады ён шмат здаймаўся спортам, асабліва тэнісам, у якім быў вельмі паспяховым. Лічыўся адным з найбольш выдатных маладых амерыканскіх тэнісісташ. Як, напрыклад, падчас студыяў ва ўніверсітэце Джорджа Тайлера у Вашынгтоне на працягу 4-х гадоў здаймаў становішча першага іграка ў тэнісной групі і ў такой якасці рэпрэзентаваў універсітэт ва ўсіх амерыканскіх спаборніцтвах таго часу паміж універсітэтамі, атрымліваючы перамогі і адпаведныя ўзнагароды. Аб гэтым было паказана ў газетах тых часоў. Граў у тэніс да апошніх дзён свайго жыцця».

Прафесар Барыс Кіт вельмі гарызантальная сваім сынам, яго навуковымі і службовымі дасягненнямі, называючы яго «сучасным Дамейкам». Гэта параўнанне двух вучоных — прадстаўнікоў розных эпох, але ўраджэнца аднаго рэгіёна — справядлівае. Аднак узмацніло яго: нацыянальны герой Чылі адносіў сябе да польскай традыцыі, а Уладзімір Кіт заўсёды лічыў сябе беларусам. І будаваў сваё жыццё ў сучасным высокатехнагічным постіндустрыйальным амерыканскім грамадстве, займаючы высокое становішча ў сусветна знакамітай NASA. У поўнай ступені ажыццяўшы «амерыканскую мару».

Праца яго ўжо не стрымлівала і можна было падумаць пра сумесную вандроўку ў родныя мясціны. Хацелі разам убачыць у Маладзечне знакамітага хормайстра і кампазітара Іосіфа Сушко, які ў свой час кіраваў Лебедзевскай капэлай, а ў ваеннае ліхалецце быў... вучнем Барыса Кіта ў Пастаўскай настаўніцкай семінарыі. Мне, дарэчы, давялося вучыцца на баяне і спяваць у Варапаеўскіх хорах пад кіраўніцтвам Іосіфа Фаміча Сушко таксама на Маладзечанскіх.

Свет, сапраўды, вельмі цесны, але ж у ім ёсьць пачэснае месца для нашых землякоў, якія сваім талентам, працавітасцю, няўрмлівасцю даказалі сваю чалавечую і нацыянальную годнасць. Шкада, што некаторым з іх не хапіла месца ў Беларусі.

У Нацыянальнай акадэміі навук паспяхова дзеянічае Парк высокіх тэхналогій. Не вядома, ці мелі нашы маладыя спецыялісты праграмнага забеспечэння контакты з NASA, але нішто не перашкаджае ім пазнаёміцца з навуковымі даследаваннямі Уладзіміра (Вальтэра) Кіта, якія, безумоўна, не страцілі сваёй актуальнасці па сённяшні дзень.

Прафесар Барыс Кіт вельмі ганарыцца сваім сынам, яго навуковымі і службовымі дасягненнямі, называючы яго «сучасным Дамейкам». Гэта параўнанне двух вучоных — прадстаўнікоў розных эпох, але ўраджэнца аднаго рэгіёна — справядлівае. Аднак узмацніло яго: нацыянальны герой Чылі адносіў сябе да польскай традыцыі, а Уладзімір Кіт заўсёды лічыў сябе беларусам. І будаваў сваё жыццё ў сучасным высокатехнагічным постіндустрыйальным амерыканскім грамадстве, займаючы высокое становішча ў сусветна знакамітай NASA. У поўнай ступені ажыццяўшы «амерыканскую мару».

► ДА 140-ГОДДЗЯ

ФЕНОМЕН МАСТАКА ФЕРДЫНАНДА РУШЧЫЦА

Сяргей ГВАЗДЗЁУ

**Бліжэй да Калядаў выставай
адной карціны ў Доме
Ваньковічаў будуць адзначаць
140-я ўгодкі з дня народзінаў
Фердынанда Рушчыца
(10.12.1870–30.10.1936).**

**Нацыянальны мастацкі музей
Беларусі і Інстытут Польскі ў
Мінску збіраюцца правесці
мерапрыемства больш
грунтуюнае, з адведзінамі
магілы мастака ў ёсць**
Багданава перад Вялікаднём.
**«Новы час» згадвае мастака
сёння, у дзень яго народзінаў,
тым больш, што беларускія
знаўцы нечаста пішуть пра
яго. Хаця феномен Рушчыца
так і не разгаданы.**

Радавод

Паходзіў Фердынанд Рушчыц з Рошчыцаў, з праваслаўнага беларускага старожытнага шляхецкага роду (герб Ліс), які праз веру «грэцкую» (уніяцтва) і кальвінізм у часы Рэчы Паспалітай прыйшоў да каталіцызму. Па сведчанні дачкі Яніны, «элін па натуры», Рушчыц уважаў сябе за «тутайшага». У гэтым ментальнym самавызначэнні, апрача прыхаванага каліўца гаротнай жыццёвай хітрынкі «бездзяржаўных» праваслаўных і каталікоў, адбілася імкненне адасобіцца ад «старэйшых» суродзічаў.

Сын служачага Лібава-Роменскай чыгункі скончыў гімназію ў Мінску ў 1890 годзе з залатым медалём і тут жа атрымаў досвед малявання ў выхаванца Пецярбургскай акадэміі мастацтваў Кузьмы Ермакова. Пра Мінск Фердынанд у сваім дзённіку пазней назначыў: «Пасля ўсяго таго, што прыходзілася перажываць у сваёй прафесійнай дзеянасці ў мастакім цэнтры, тут маральна адпачываю... Думаю пра будучыню».

Пошуکі і знаходкі

Самым актуальным для ўзноўлага выхадца з Паўночна-Заходняга краю быў пошук настаўніка. Прымераўшы форму студэнта-юриста Пецярбургскага юніверсітета і ўпэўніўшыся, што «гэта не тое», у 1891 годзе Фердынанд падаў прашэнне ў Акадэмію мастацтваў пра залічэнне вольным слухачом. Кіраўнік майстэрні мастак Іван Шышкін адчуў неардынарнасць юнака і быў з ім уважлівым і далікатным, скіроўваў яго талент у рэчышча марынізму, імкнуўся зрабіць з яго другога Айвазоўскага. Па намаўленні прафесара Рушчыц двойчы ездзіў у Крым, наведаў высipy Руга і Барнгольм на Балтыцы.

Не ведалі мэтры, што апрача ўзноўлячынных уражанняў, якія фіксаваліся ў таропкіх эскізах, ды

Фердынанд Рушчыц. Замя. 1898 г.

Фердынанд Рушчыц

закончаных эскізах, з наведваним кожнай мясцінай, ад новых, балочна-рэалістычных назіранняў і роздумай стыхійны, неусвядомлены яшчэ неспакой душы мацнёй і гартаўваўся ў светапогляд асобы.

Ён занатоўваў у дзённіку: «Балаклава... І тут русіфікуюць колькі могуць. Тры храмы — і адзін святар, які толькі па-руску правіць набажэнства. У школе таксама толькі руская мова. Здабыткі з гэтага будзе мень адно Расійская дзяржава, але для гісторыі, этнографіі, нароўшце, і мастацтва, гэтакая скіраванасць будзе страхатліва нуднай... Тут, дзе столькі было народаў, дзе столькі захавалася традыцый!» Рэчаіснасць ірвала і крывавіла сэрца, «але з ранай паглыблялася і любоў — адно-адзінае вялікае, святое і вечнае».

Чаго прагне душа

Бракавала Рушчыцу кантакт з маэстра, у якога ён авалодваў малонкам — «арыфметыкай» мастацтва. Сцюжай павявае ад словаў у дзённіку: «Адчуваю сябе ў прафесіі поўным сіратой. Шышкін сімпатызаваць мне не можа, а калегі заўжды застаўніца калегамі!» Пасля аднаго з візітаў да прафесара, які ўхваліў ягоныя летнія працы, Рушчыц запісаў: «Няўжо яны ніколі не зразумеюць, што я магу быць не толькі прылежным адэптам мастацтва, але і нешта сваё, новае магу даць! Няўжо ў мяне столькі памылак, што музычнасць, якую я ў сабе адчуваю, не заўважная ў

маіх карцінах? Я адчуваю, што ў мяне ёсьць дар Божы...»

Пакліканне да мастацтва, якое Фердынанд усведамляў з дзяцінства, мацавалася неперарывнасцю гістарычнай памяці, традыцый, трывалым этичным грунтам высадакароднай сям'і, «роднага гнязда», шчырай Верай. У Замлю. У Касцёл. У Неба.

Рушчыц не праста шукаў настаўніка, які б дапамог «перайсці да абагульнення — да алгебры, кампазіцыі», але марыў пра настаўніка-сябра, здольнага зразумець яго «ўсім сэрцам», якому можна «даверыцца ўсёй душою».

Настаўнік і вучні

Аддадзім належнае Куінджы, мастаку і педагогу ад Бога, да якога Рушчыц перайшоў у 1895 годзе. Менавіта са школай Куінджы звязваюць аўтарытэты росквіт творчасці беларускага мастака.

Грэк па нацыянальнасці, Архіп Куінджы, у сям'і якога гаварыл па-татарску (па метрыцы Яменджы — у перакладзе «прапоўні чалавек»), у мастацкай культуры XIX—XX стагоддзя зацвердзіў новы наокунак пейзажнага жывапісу — «рамантызуюча-намыслены».

Даследнік тлумачаць навацыі Куінджы (школа «дзікай прыроды») якасцямі самога педагога, што спагадліва ставіўся да пошукаў моладзі, не навязваў сваіх меркаванняў і тэхнічных прыёмаў, не перашкаджала въяўлению асабістых рысаў натуры, вучыў творчасці, а не капіяванию.

Суквецце імянаў — Рэрых, Рылоў, крымскі мастак Багаёўскі, «пясняр Карпатаў» паляк Урублеўскі, каларыст, будучы прэзідэнт Латышскай акадэміі мастацтваў Пурвіт, грэк Хіона, што ўвекапомніў знакі сваёй Радзімы, — пабольшвае годнасць рускай мастацкай школы.

Яркія і разнастайныя па сваім мысленні (ад рэалізму, рамантызму і неакласіцызму да сімвалізму), у большасці ўсе яны працаўалі ў рэчышчы краявіду. «Не зусім рускія» вучні-гадаванцы «не зусім рускага» настаўніка-самавука, быті паяднаныя агульным уяўленнем і разуменнем

натуры, прыгажосці яе ўнутранай сутнасці. Еднасць іх мацавалася яшчэ і гэтым эфемерным «не зусім», ценямы пачуцця «іншасці». Для Куінджы сімвалам цуду, містычным адлюстраваннем трансцендэнтных сілаў быті горы. Індывідуальная пераасенсанаваны горы прэваліравалі ў творчасці большасці вучняў.

Не варта спяшацца пагадзіцца з меркаваннямі расійскіх і польскіх мастацтвазнаўцаў пра суцэльннае дамінаванне ў Рушчыца «панпіхізму» ва ўспрыманні прыроды. Немажліва феномен мастака звесці і да ўплыву бёклінаўскай школы, уплыву расійскага сімвалізму на творчасць мастака-рэаліста. Самбытнасць майстра ў большай ступені абумоўлена светапогляднай глебай.

Прызнанне

Узімку 1899 года ў Варшаве з поспехам прыйшла выставка нядаўняга студэнта Пецярбургскай акадэміі мастацтва. Культурны свет схамянуўся: «У друку загуло... Скрозь туман словаў праступала нейкае дзіва. За адну ноч невядомы мастак становіцца з'явай, імя Рушчыца... разнеслася па ўсёй Польшчы», — згадваў мастак Караль Ціхі.

Цалкам сфармаваны творца паказаў свае краявіды. Ужо падзея! У тагачасным польскім мастацтве краявід не дамінаваў у жанравай палітры з-за такіх пазамастацкіх фактараў, як нацыянальна-вызваленчыя ідэі і патрыятычныя скіраванасць, якія спрыялі актуалізацыі іншых жанраў. Работы мэтраў — Станіслаўскага, Падкавінскага, Камоцкага ды іншых панарамна ахоплівалі натуру, выклікалі пачуццё шырыні абсягаў, дужага краю і скіроўвалі да патрыятычных раздумаў. Не больш. Зрэдку «партрэты натуры» насычаліся немудрагелістымі жанравымі сцэнамі — воз сена, выбіранне бульбы ці яшчэ нейкімі падкрэслена настальгічнымі этнапрыкметамі.

Творы Рушчыца, што не вызначыліся як краявіды (хутчэй карціны), уразліўші новым поглядам, новым бачаннем, новым разуменнем. Блізкі да камерных, кампазіцыйна разнастайных, напісаныя са скарыстаннем прямой перспектывы. Уяўлялі яны погляд зблізу, без «шырыні ахопу», без пафасна-гераічнага надрыву і закладалі чысціну тэматычна-музычнага тону беларускіх мастакоў наступных пакаленняў. Патрыятычыя выяўлялі не надта значных побытовых аўтектаў — млын, дом, дрэвы, яблыні, зямля, блокі — паўставалі натуральна, проста, сплюста і ўвекапневалі знакі, этнічныя архетыпы бытчыя Краю. Каліва Сусвету, у якім прысутная Душа.

Прызнанне не завіхурыла, не збліża панталику. У 1898 годзе Фердынанд вяртаецца на сталае жыццё да ўласнага кавалку зямлі ў багданаўскага «роднае гнязда», дзе «стасункі паміж людзьмі

больш натуральныя, каб у спакой, нават пэўнай апаты, аднавіць раінавагу». У Багданава ды яго ваколіцах за якія дзесяць гадоў была створана большасць ягоных лепішых твораў.

Блukaючы па наваколлі, займаючыся гаспадарчымі клопатамі, робячы алоўкавыя накіды ці працуячы над эпідамі, эсізамі, ён асэнсоўвае шлях свайго краю. Лёс сям'і. Прызначэнне чалавека. Прагаворвае дзённіку сваю мару: «Быць добрым сынам сваёй Айчыны, для яе працаўца, араць, і калі выспее што-небудзь, аддай ёй у дар усё здабыткі. Таму што люблю яе ўсім сэрцам і толькі ёй належу целам і душой». Імпульсы, што праціналі яго на гэтым зямлі і пад гэтым небам, набывалі эстэтыка-філософскую завершанасць і ўвасабляліся на палатне.

Сюжэт

Ад краю да краю напоўніцу дыхае, дыбіца гурбамі камлюкаватая, апрытомнеўшая ад зімовай сцюжкі зямля. Асязальна ўвекапомнены кругагляд Сусвету — ралля. Гэты сапраўдны, трывалы грунт жыцця ахоплівае частку жыццёвай прасторы, па над якой суцэльна пануе Неба. Бязмежнае і спрадвечнае, сіняе да болю ў вачах і блакітна-лагоднае адначасова, яно перапаўняе прастору і рвеца вонкі. Вірыць «барочнымі» аблокаў, адухойленая бялюткасць якіх — супрацьвага рэалістычна-матэрыяльной зямлі. На гледача з нетраў небакраю павольна сунуцца магутна-грувасткі істоты, здатныя перакуліць зямлю дагары, — валы. Налягаючы на плуг, следам рушчыць па ворыту пост癌а аратая...

Чалавек — мастак між Небам і Зямлём — сваёй прысутнасцю нябачным чынам нітуе і ўраўнаважвае боскія супрацьлегласці. Касмічныя акорды ўсіх іншага поўніцца сэрца пачуццямі шчыра-малітоўнымі, нараджаючымі мелодыю з простымі словамі народнай песні...

Мажорна-свежы твор «Зямля» быў напісаны Рушчыцам увесні, напярэдадні зімы 1898 года, і стала экспанеца на асобнай сцяне ў Нацыянальным музеі ў Варшаве.

* * *

Удзельнікі мінскай вечарыны памяці ў Доме Ваньковічаў сустэрніца з творам, які выразна і эмацыйна перадае ідэю непарушнага адзінства Зямлі і Неба, вызначае ў сімваліка-алегарычнай форме галоўны кірунак чалавечага руху.

Спадзяймам, госці змогуць пазнаёміцца з забытай старонкай мастакага жыцця Мінску — адной з першых выставаў у горадзе, зладжанай у 1911 годзе, сярод арганізатораў якой быў «неутаймоўны» Фердынанд, і ўдзелу якой узяло калія трываліці мастакоў. Змогуць скласці ўяўленне пра жыццё і творчасць мастака, яго выкладчыцка-арганізацыйную і грамадскую дзейнасць. Уявіць няпростыя стасункі мастака з беларускім адраджэнскім рухамі пачатку XX стагоддзя. Апрача гэтага можна будзе дазвацца шмат цікавага з «музейнай легенды» карціны, пачуць гісторыю Касцёла Міхала Архангела, пабудаванага дзякуючы фундацыі Пятра Паца і ўвасобленага на палатне Рушчыца.

КУЛЬТУРА

► ВЫСТАВА

ЮРЫ ПЭН У ЯКУБА КОЛАСА

Альбіна ВІШНЕЎСКАЯ

Выставка Юрия Пэна стала першай з тых, якія музей Я. Коласа будзе ладзіць рэгулярна. Дом пісменніка расчыніць дзвёры для набытку як беларускіх музеяў, так і замежных.

Пад экспазіцыю адведзены пакой старшага сына пісменніка, Данілы Канстанцінавіча. «У нас заўсёды бракавала плошчы, — адзначыў старшы навуковы супрацоўнік музея Анатоль Трафімчык. — Музей маленьki, бо гэта дом Якуба Коласа. Паколькі паставіла была прапановы арганізація выставы, бачачы запатрабаванасць, мы адкрылі гэту выставачную залу. Яна стала ўпершыню задзейнічаная менавіта дзякуючы Пэну».

«Маё жыццё — карціны» — пад такой назір будзе доўжыцца да 15 снежня выстава. Карціны прыехалі з Віцебскага мастацкага музею. І менавіта гэтыя творы яшчэ ні разу не бачылі ў Мінску. На 23 палотнах дэманструюцца партрэты і пейзажы. «Тут мы можам знайсці менавіта таго Пэна, якім яго ведаюць. З харктэрнай творчай манерай. Карціны невялікія, але з таго разраду, калі кажуць, што малы залатнік, ды дарагі», — лічыць Анатоль Трафімчык.

А нацыянальны гісторычны музей падрыхтаваў для гэтай выставы экспазіцыю паштовак.

На іх адлюстраваныя віцебскія краівіды пачатку XX стагоддзя. Нагадаем, што вучнямі Юрия Пэна былі вядомыя майстры, сярод якіх і мастак Марк Шагал.

«Нам хацелася пачаць высокім мастацтвам, — адзначыла дырэктар музея Зінаіда Камароўская. — І каб менавіта гэта выставка была пачаткам цудоўнай серыі мастацкіх экспазіцый. Карціны вельмі падыходзяць да нашай невялікай плошчы. А паколькі гэта дом Коласа, то мы стараемся любую выставу стварыць ва ўтульний хатній атмасферы».

Музей Я. Коласа шмат экспанаваў на Віцебшчыне. Не толькі ў музеях Віцебска, але і Орши, Полацка.

Якуб Колас некалі шмат дапамагаў людзям. У tym ліку становіща на ногі таленавітай моладзі. Сярод іх і скульптуру Заіру Азгуру. Пакуль той вучыўся ў Віцебскай мастацкай вучэльні, Колас дапамагаў яму матэрыяльна. Як і яшчэ аднаму навучэнцу гэтай установы, Івану Лабкоўскаму. «У нас маеца вельмі шмат квіткоў пераводаў грошай, якія ён пералічваў людзям нават незнаёмым, якія прапросту звярталіся да яго адразу пасля вайны. Цяпер такіх мецэнатаў вельмі цяжка знайсці», — сказала Зінаіда Камароўская.

Да новага года музей зладзіць яшчэ і выставу календараў. Якуб Колас, дарэчы, вельмі іх любіў. Свае выставы ўжо прапанавалі шмат якія музеі, у tym ліку і з Украіны. Музей Я. Коласа будзе адкрываць і свае фонды, і прымаць гасців на выставы.

► РЭЦЕНЗІЯ

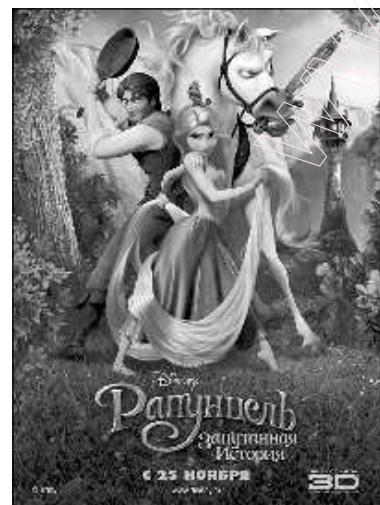
ЗАЛАТАЯ ЛЕТУЦЕННІЦА

Андрэй КРЫНІЦЫН

Юбілейны мультфільм Дыснея «Рапунцэль» — аптымістычная музичная казка для ўсёй сям'і. Тры зорачкі з пяці.

Студыя Уолта Дыснея, што выпуспіла 50-ы паўнаметражны мультфільм, працаюць над казачай класікі. Гэтым разам у прыгоды ўляпалася не самая знамітая прыгажуна «Рапунцэль». Дзяўчына была вядомая аграмаднай касой і змрочна-самотным жыццём у єўрапейскай вежы. Амерыканцы надалі сумнай казцы золата і святла.

Рапунцэль — зухватая летуценніца з баявой патэльняй у руках і чароўнай касой, што свеціцца ды вяртае маладосць. Гераіня прагне вырвавацца ў свет — пабегаць пад сонцем. Свеціцца ў небе ліхтарыкі, што лётаюць у небе ў дзень нараджэння Рапунцэль (дзяўчына не ведае, што яна — залатая прынцеса, скрадзеная інтрыганка).

Свеціцца карона, якую сцягнуў прыгажун Флінт. Свеціцца ад радасці пацешнія разбойнікі, якія спяваюць пра свае мары. Свеціцца ад гонару забаўны конь Максімус.

Для анимаціі залатых валаў было створана адмысловая праграма, а свята ліхтарыкай — найчароўная сцэна ў фільме. І на галівудской фабрыцы ёсьць месцейкі, дзе зязоўці ад шчасця.

► ПРЕМ'ЕРА

ПАДАРУНАК ГЕНІЯМ

Аляксей ХАДЫКА

Напрыканцы лістапада ў малой зале імя Рыгора Шырмы Беларускай дзяржаўнай філармоніі ў рамках XIX Фестывалю «Адраджэнне беларускай капэлы» прагучала прэм'ера новай праграмы ансамбля салістаў «Класік-Авангард» пад кіраўніцтвам Уладзіміра Байдава.

Пры падтрымцы Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь узнік музична-літаратурна-мастацкі праект у гонар 80-годдзя Уладзіміра Караткевіча. Чытаўся вершы нашага класіка-сучасніка, гучала музыка С. Манюшкі, В. Кузняцова, Г. Гарэлавай, С. Бельцюкова, А. Янчанкі і самога Байдава.

Аўтарам сцэнарыя праграмы выступіла Ірына Дубянецкая, і як заўсёды ўласбленыя ёй ідэі былі прадстаўлены ў вытанчана-прадуманай гарманічнай форме. Вельмі пасавала падзеі падрыхтаваная непасрэдна ў малой зале выставка кніг і сямей-

ных фотадзымкаў Караткевіча. А пачалася праграма з адкрыцця ў дольным фое філармоніі мастацкай выставы карцін Яўгена Куліка і скульптур Геніка Лойкі. Цвет мінскай інтэлігэнцыі слухаў успаміны сябры Караткевіча прафесара Адама Мальдзіса і прывітанні мастацкага кіраўніка праекта, нязменнага лідэра «адраджэння капэлы» Віктара Скарабагатава.

Трэба адзначыць, што праграма была пабудавана Ірынай Дубянецкай вельмі эстэтна. У

«вершавых» перапынках з праектара на экран выводзіліся паэтычныя слова і выявы адпаведных кожнай тэматычнай частцы рэлігійных карцін.

Што вельмі ўражвае, ансамбль салістаў «Класік-Авангард» выдае па некалькі прэм'ерных праграмах за канцэрты сезон. 11 снежня ў той жа малой зале філармоніі а 19-й гадзіне наўзядагон съходу незабыўнага і шчодрага на шапэнскія імпрэзы юбілейнага года Шапэнна прагучыць спецыяльная канцэртная праграма. Яна складзена з твораў кампазітара, які займеў шанаванне не толькі на радзіме, але і ва ўсім свеце. Развітальны жаст, развітальны канцэрт напрыканцы юбілейнага, абвешчанага на Беларусі, года Шапэнна.

Запрашаем наших чытачоў ацаніць майстэрства маладых піяністаў Аляксандра Музыкантава, Васіля Нетука, Кацярыны Марэцкай, Кацярыны Матох. У праграме канцэрта 11 снежня «Варыяцыі на тэму В.А. Моцартта «Дон Жуан», «Фантазія на тэмы папулярных польскіх твораў», «Кракавяк», Вялікае канцэртнае ронда, «Вялікі бліскучы палацнэ». Праграму вядзе Святлена Немагай.

► КАНЦЭРТ

РЭАКТАРНЫ MYSLOVITZ

Аляксей ХАДЫКА

Гурт з Польшчы «Myslovitz», які разбіў сэрцы ўсіх музичных фанатаў на эксклюзіўным канцэрце ў клубе «Рэактар» 3 снежня, мае цікавы двухсэнсоўны назоў. Своеасаблівае спалучэнне ў адным слове двух польскіх слоў: паляўнічы («мыслівец») і мысліяр. Атрымліваецца паліванне на асоб, якія здольныя думаць, успрымаючы музыку.

Іх музыка сапраўды аказалася інтэлектуальнай, і, што прыемна, успрымлівай беларускай моладзю, якая з задавальненнем «каўбасілася» спачатку пад спевы Піта Паўлава, які і заманіў палякаў у Беларусь, а потым — цэлія дзве гадзіны — пад хэлайнераў канцэрта. Што гэта было? «Pink Floyd»? «Radiohead»? «Rammstein»? Усяго патроху ў адным фланкене...

Мне ўдалося дамовіцца з музыкамі на эксклюзіўнае інтэрв'ю, якое адбылося раніцай 5 снежня ў гатэлі «Беларусь» на 22-м паверсе, Замова № 1264

на фоне краівідаў нашай сталіцы. А 4 снежня польскія гості з Пітам Паўлавым наведвалі Нясвіж, захапляючыся прыгажосцю застынанага снегам замка ў промянях снеганьскага сонца.

«Мы ў захапленні ад тых людзей, якіх сустрэлі ў Беларусі і, у прыватнасці, на канцэрце. Да таго ж у клубе «Рэактар» аказалася нечаканая добрая апаратура, што дазволіла нам паказаць усе наўшы магчымасці. Але ж самае галоўнае — файнныя аматары музыкі, якія стварылі асаблівую атмасферу! Кожны мастак, актор або музыка выкладаецца па максімуму менавіта тады, калі адчувае водгук на ўласныя творчыя пары. Асабліва — музыкі. Здаецца, мы даўно так добра не грали», — гаворыць лідэр гурта, заснаванага ў 1992 годзе вакалістам і гітарыстам Артуром Роекам, гітарыст Войтэком.